

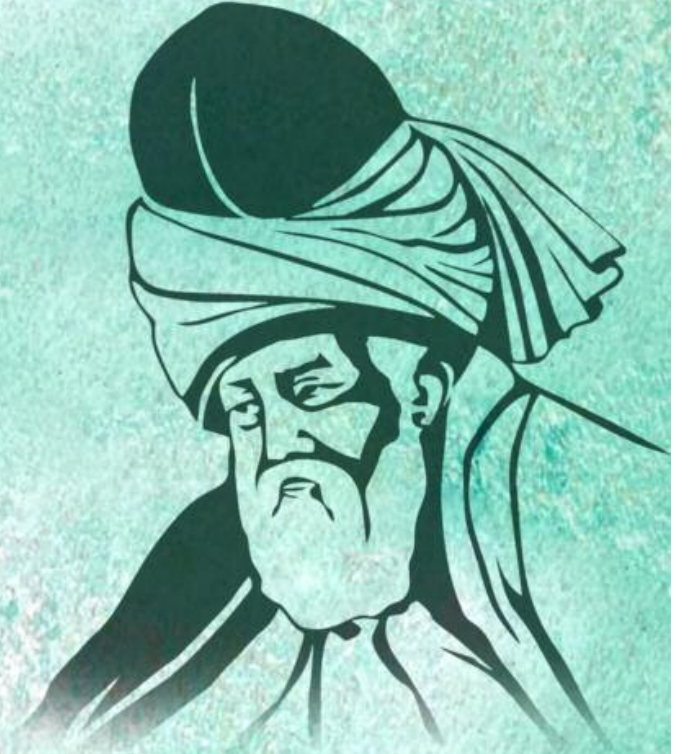
FIKİR İŞÇİSİ

Mevsimlik Fikir ve Edebiyat Dergisi
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi Yayın Organıdır

YIL: 1

SAYI: 3

(Kış 2021)

DOSYA:

Yunus Emre

Mevlânâ

FİKİR İŞÇİSİ

3 Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 1 Sayı: 3 (Kış 2021)

Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi Adına

Sahibi ve Sorumlusu

Mustafa DURAN

Okul Müdürü

Editör

Mehmet Serdar DEMİRKOL

Dizgi-Tasarım

Mustafa SAĞ

Yayın Kurulu

Mehmet Serdar DEMİRKOL

Mustafa DURAN

Esmâ Betül KURT

Ali ALTUNAL

Halil YILDIR

Beren ÇİÇEK

Elif KILINÇ

İletişim:

757842@meb.k12.tr

karlisusbl@gmail.com

İSSN:

FİKİR İŞÇİSİ dergisi basın meslek ilkelerine ve genel ahlak kurallarına uymayı taahhüt eder. Dergimiz MEB Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğine göre online olarak yayınlanmaktadır.

Yazıların yayımlanmasına yayın kurulu karar verir.

Yayımlanan yazılara telif ücreti ödenmez.

Yazıların sorumluluğu yazara aittir.

Yazı ve fotoğraflar, FİKİR İŞÇİSİ ismi belirtilerek alıntı yapılabilir.

GÖNLÜMÜZ BAYRAM EDİYOR

Kıymetli okurlarımız, Mevlana ile Yunus Emre'yi bu sayıda buluşturduk.

Malazgirt Zaferi'yle Anadolu'nun askeri anlamda fethi gerçekleşmiş ve bu fetihden sonra akın akın Anadolu'ya yerleşmeler başlamıştır. Ancak fethi anlamlı kılan, kalıcı hale getiren gönüllerin fethi olmuştur. Bu fetih de ilim ehli arasında Hz. Mevlana ile halk arasında ise Yunus Emre ile olmuştur.

Sekiz asırdır ilahileri gönül dünyamızı mest eden Yunus Emre ile çağrısı asırlar ötesini harekete geçiren Hz. Mevlana'nın öğrencilerimizin ruh dünyasında bıraktığı yankıyı sizlerle paylaşmaktan, haberini bile vermesi insana keyif veren bu güzelliğin mahsulünü sizlerin nazarına sunmaktan şeref duyuyoruz.

Kıymetli okurlarımız, öğrencilerimiz Hz. Mevlana okumalarında 10-15 kitap ve 5 makale okudular. Ayrıca online gerçekleşen yaklaşık 5-6 semineri takip ettiler. Ardından eserlerini yazdılar. Yunus Emre hakkında 10-12 kitap ve 3-4 makale okudular, 7-8 semineri takip edip ardından yazılarını yazdılar. Bu yönüyle bu yazıdaki fikirlerin işçiliğini yaptılar. **Fikir İşçileri'** mizi bu bilgileri dikkate alarak değerlendirmenizi istiyoruz.

Dergimiz hakkında düşüncelerinizi bizimle paylaşmanız istikametimiz için bizlere rehberlik edecektir. Yunus'ça bir sadelik, Mevlana'ca bir kuşatmışlık ile sizleri selamlıyoruz.

Mustafa DURAN
Okul Müdürü

DÖVÜP DURUYOR HAYAT BİZİ

Mehmet Serdar DEMİRKOL

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni/Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Duymamak ne mümkün... Dünya, derin bir denizdir, Lokman Hekim'in dilinde. Serin esintilerle birlikte şedit ıstırapların demirlediği bir deniz. Öyle ki sema ve arz göz göze, gece ve gündüz el ele, visal ve firak iç içe. Görmemek ne mümkün... İlahi bir denetimin şuurunu yaşar her şey ve hiçbir şey bu denizde. Çöl ve nem... Yara ve merhem... Ateş ve şebnem... Hepsisi de birer isim onun içinde. Zira her şey O'nun yerinedir bu denizde.

Hayata ve varlığa bu tevhid nazarıyla bakabilen her bir renk, zirvelere aşına kuşlar gibi ulvi bir bahtıyarlığa kanatlanır bu denizde. Vardıkları her yerde bir huzur adasının filizlenmesine, aldıkları her nefeste taptaze baharların yeşermesine vesile olurlar. Müşteri oldukları kıssalarda, paylarına düşen hisselerde Allah'ın kudretini temaşa ederler. Nihayetinde kurumayan bir ağaca dönüşürler zamanla, bahar her vakit nefeslenir bahçelerinde.

Bu nazarı terk edip rotasını şaşırırlarsa sahilsiz kalır bu denizde. Cılız bir rüzgârla yön değiştirirler. Renkleri birbirine karıştırırlar. İstikametleri kaybolur. Nihayetinde bir hüznü resim çizer elleri. “*Minare birdenbire tersine dönüp koca bir çukur olur*” da bilmezler. Düşerler kervanı olmayan kuyulara. “*Her şey, o tarzda yok olur ki yalnız o kalır geriye: Allah*” görmezler.

Onlar ki, Mantıku't-Tayr'daki şaşkın kaza benzerler bu halleriyle. Onun baktığı pencereden bakarlar hayata. Varlığı, onun durduğu yerden seyrederek. Her mecaza, bir hakikatmiş gibi gönül verirler. Sureti, asıl gibi giyinirler üzerlerine. Bir ağacın gölgesinde serinlenirler de güneşin kalbinde ferahlamak istemezler.

Ne yazık ki bu nazar, güneşin doğmasına izin vermeyecek pencerelerine. Sureti bırakıp hakikati aramalarına yardımcı olmayacak. Oysa zihinlerine bir yudum tefekkür, bakışlarına bir çay kaşığı ibret tohumu serpebilseler durulması noktalar, ziyaret edilesi vadiler birer birer yeşerir pencerelerinde.

Yazar, sanat ve sanatçıya dair değerlendirmeler yaparken sözü kaya parçalarına getirmiş, onların ince çatlaklarla özürülü kıldığını, bu çatlaklardan içlerine dolan suyla, tuzla ve buzla ufalanıp tozlaşarak kibirden muaf tutulduklarını anlatmıştı. Bu-

nunla da yetinmemiş manevi yaraları iyileştirebilecek şu şifalı şuruptan koymuştu kaşıklarını uzatanlara: “*Biz de öyleyiz, toz olmamızı kolaylaştırmak için dövüp duruyor hayat bizi.*”

Mevlâna Hazretleri de benzer ilacı, billur bir kâsede ikram etmiş, manevi ağırların hafiflemesine vesile olmuştu: “*Buğday, değirmende ufalanıp un olmasaydı, sofraya layık olmazdı.*”

Sözü edilen bu şifalı ilaçlar ve serpilen tohumlar, Hakk'ın çizdiği haritada çıkmaz bir sokağın olamayacağına şahitlik eder gibi selamlıyor muhatabını. İbretle nazar edilebilirse eğer meşakkatli ve ızdıraplı yolların vakti geldiğinde zevk ve lezzet güzergâhına dönüşebileceğine inandırıyor. Çünkü ne büyük bir sanatkârlıktır ki, insanı kemâle erdirebilecek sırlar gizlenmiştir her bir ilacın kalbine. Bu sırlara talip olup yolculuğa çıkacak ve Peygamber Efendimizin üslubuyla sükûtuna tefekkür, bakışına ibret

boyasından katacak her göz, teker teker toplar kendi nasibine düşenleri.

Ve varacağı her noktada, ufalanıp un olmanın veya bir toz haline dönüşmenin ağır bir yük değil de Allah'ın bütün varlıklara ihسان ettiği nimetler olduğunu anlar. Ve neden sonra o küçük çizgilerin bir yol haritasına, ufalanıp un olan buğday tanesinin de yoldaki işaretlere dönüştüğünü görür.

Kendileri için hazırlanmış bu ilahi hediyeyle bir yol arkadaşı nazarıyla bakacak böyle bir nazar, zirve noktalara bu kutlu arkadaşlıklarla yükselir. Bilinir ki küçük bir çekirdeğe koskoca bir elma bahçesi sığdıran Kadîr-i Külli Şey, o buğday tanesinin ve kaya parçasının gözlerine de sonsuz bir hayat saklar.

Hiçbir tereddüde yer yoktur ki; “Bir şeyi her şey ve her şeyi bir şey yapmak her şeyin Hâlıkına has bir nişandır.”

Peki, hangi vakit serpilmeli tohumlar? Bu kutlu yürüyüş hangi mevsimde başlamalı?

Su, toprağa yürüyor birden. Tohum, toprağa karışıyor. İki mevsimdeki gayret boşa gidecek yoksa.

Öyleyse dövüp dursun hayat.

Hayat, durmasın dövsün.

“*Hiç kimse kendisi için gizlenen müjde ve mutluluğu bilemez.*” çünkü.

Hayata ve varlığa bu tevhid nazarıyla bakabilen her bir renk, zirvelere aşına kuşlar gibi ulvi bir bahtıyarlığa kanatlanır bu denizde.

SEVGİ YOLCUSU YUNUS EMRE

Ali ALTUNAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Insanoğlu yaşadığı her çağda kendi mahallesinden olmayana karşı bir kin gütmüştür. Bu kin, tarihte savaşlara, katliamlara ve hatta soykırımlara sebebiyet vermiştir. Her ne kadar insanlar kin tutsada tuttıkları bu kini ve nefreti sevgiye, muhabbete, aşka çeviren insanlar çıkmıştır karşılarına. Bu insanlar bazen peygamber bazen âlim bazen muallim bazen de Aşık Yunus gibi dervişler olmuştur. Peki Aşık derviş Yunus'un insanları sevgiye ve aşka çağırmasındaki maksadı ne?

Mustafa Özçelik'e göre Yunus'un bütün şiirlerini tek mısra da birleştirebiliriz. Özçelik'in bahsettiği bu mısra "Sevelim, sevelelim." mısradır ve bu dizelerin dayanak noktasını Maide suresi 54. ayete bağlar. Bu ayette ise "Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever." yazmaktadır. Yunus Emre'nin de insanları sevgiye ve aşka çağırmasındaki en büyük sebep budur. Çünkü Yunus "Yaratılanı sever, yaratandan ötürü."

Yunus Emre düşmanlık sanatının doruklara ulaştığı, milletlerin kendilerinden olmayanlara karşı kararlılıkla nefret beslediği dönemde yaşamıştır. İcra edilen bu yaşam dönemin en büyük meselesi olan "savaş" meselesine karşı zorlu mücadeleler vermiştir. Zira Allah'ın yarattığı her varlığa karşı aşk ve sevgi beslemek iman ve İslâm'ın muhtemel şartıdır. Bu şarta uymak içimizde sakladığımız ilahi özümüzü ortaya çıkarır fakat bu şartın aleyhinde yapılan hareketler ve duyulan düşünceler insanı insanlıktan çıkarıp şeytani bir varlık olmaya sürükler. Yunus Emre de bu hakikat yolunda sevgiden aciz kalan insanlığı aşk ile imar etmeye gayret etmiştir. Yunus'un aşkı ve sevgiyi düşünce merkezinin temeline yerleştirme çabaları kendisinin ne kadar yüksek mertebede bir mutasavvıf olduğunu aşikâr eder niteliktedir.

Yunus Emre, Mevlâna ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi diğer ilim irfan sahibi hak yoldaşları ile birlikte kalplerini ve dillerini Allah aşkını cümle cihana yaymak için tüm gayretleriyle uğraştılar. Bu uğraş neredeyse yedi asır dünyaya hükmeden, hoşgörüsüyle tanınan, en büyük Türk-İslam devleti olan Devleti Aliyye-yi Osmaniye'yi beraberinde getirdi.

Yunus Emre düşmanlık sanatının doruklara ulaştığı, milletlerin kendilerinden olmayanlara karşı kararlılıkla nefret beslediği dönemde yaşamıştır. İcra edilen bu yaşam dönemin en büyük meselesi olan "savaş" meselesine karşı zorlu mücadeleler vermiştir.

Her ne kadar geçmiş çağlara Yunus Emre gibi gönül şairleri gelmiş olsa da insan yaşanılanları hatırında tutmuyor. Yunus'un gayreti kendi yaşadığı çağda karşılık bulmuş olsa bile yaşadığımız bu çağda dahi insanlık sevgiye hasret kalmış durumda. Kalpler Yunus'u istiyor Mevlâna'yı istiyor, Hacı Bayram-ı Veli'yi istiyor. Zira savaş hiç bitmiyor. Birileri dursa bile diğerleri durmuyor. Allah'ın bize en büyük armağanı olan muhabbeti belkide dünyada hiçbir zaman sağlayamadık. Bu başarısızlığın en büyük sebebi ise insanoğlunun dünya malından vazgeçememesi... Bu vazgeçilmezlik insanların sadece dünya hayatını değil ahiret hayatını da yakmıştır. Yaşanılan her döneme genel itibarıyla bakarsak insanın dünya malına olan aşkı ona ahireti unutturmuştur. Yunus Emre'nin "Mal da yalan mülk de yalan / Gel biraz da sen oyalan." mısraları bize dünya hayatında sefasını sürmek istediğimiz mal ve mülklerin bir oyalanmaktan başka bir şey olmadığını gayet açık bir şekilde anlatır.

Yaşadığımız kin ve nefretle dolu bu dünyada Aşık derviş Yunus'un şiirleriyle bulalım sevgiyi ve aşk-ı muhabbeti. İçimizdeki ilahi özü, Allah için sevdiğimizimize bahşedelim. Kırılan gönülleri aşkımızla onaralım. Gelip geçici dünya malı için kırmayalım gönülleri. Zira gönül yıkmak Kâbe'yi yıkmaktan daha beterdir. Biz Yunus'un da dediği gibi "Yaratılanı sevelim, yaratandan ötürü."

Yaşadığımız kin ve nefretle dolu bu dünyada Aşık derviş Yunus'un şiirleriyle bulalım sevgiyi ve aşk-ı muhabbeti. İçimizdeki ilahi özü, Allah için sevdiğimizimize bahşedelim. Kırılan gönülleri aşkımızla onaralım. Gelip geçici dünya malı için kırmayalım gönülleri. Zira gönül yıkmak Kâbe'yi yıkmaktan daha beterdir. Biz Yunus'un da dediği gibi "Yaratılanı sevelim, yaratandan ötürü."

YUNUS'UN MISRALARI HUZURA AÇILIR

Yavuz Selim DURAN
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Edebiyatın bir sanat olduğu artık kabul edilmiş bir gerçek. Sanatçılar ortaya bir eser koyarken etrafında cereyan eden olaylardan, yaşadığı çağdaki düşünce akımlarından etkilenir. Bu yüzden bir sanatçıyı incelerken dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de yaşadığı dönemdir.

Yunus Emre'nin yaşadığı çağa gelecek olursak, Anadolu Selçuklularının sonu ile Osman Gazi devirlerini içine almaktadır. Yunus Emre'nin yaşadığı Anadolu'da Moğol istilası, otorite boşluğundan kaynaklanan isyanlar ve can güvenliği nedeniyle yerleşme sıkıntıları ile çeşitli sosyal rahatsızlıklar ve iç huzursuzluklar hâkimdir. Bu huzursuzlukların başlıca sebepleri Haçlı Seferleri, Moğol akınları, isyanlar ve saltanat kavgalarıdır. Bu olayların geride bıraktığı tablo ise ritmini kaybetmiş bir devlet yapısı, yakılmış-yıkılmış evler, imamesi kopmuş bir tespih gibi dağılmış bir topluluk, kırık gönüller, umutsuz yüzler olmuştur. Anadolu Selçuklu, henüz bir çınara dönüşmeden maruz kaldığı bu uzun süren kış mevsiminde varlıkla yokluğun bir olduğu ince kader çizgisine gelmiştir. İşte Yunus Emre, böyle bir geçiş, bir değişim döneminde yaşamış, yıkımı ve dirilişi bir arada görmüş ve bu yüzden sıkıntılı ve sarsıntılı bir yaşam sürmüştür.

Bu sıkıntının sebebini Yunus Emre şu mısralarıyla dile getirmiştir;

*“Miskin Âdem oğlanı, nefse zebun olmuştur.
Hayvan canavar gibi, otlamağa kalmıştır.
Hergiz ölümün sanma, ölesi günün anmaz
Bu dünyadan usanmaz, gaflat öninalmışdur.
Oğlanlar öğüt almaz, yiğitler tevbe kılmaz
Kocalar taat kılmaz, sarp rüzgar olmuştur.
Beğler azdı yolundan, bilmez yoksul halinden
Çıktı rahmet gönlünden, nefis gölüne dalmışdur.
Yunus sözialimden, zinhar olma zalimden
Korkadurın ölümünden, cümle doğan ölmüştür.”*

Yunus Emre'nin bir nevi tekrar doğup yeniden popülerlik kazandığı dönem olan 20. yüzyılın başlarını inceleyecek olursak, dünya üzerinde 1. Dünya savaşı öncesi gerginlik ve bu gerginliği körükleyen olaylar ve bir birine nefret ile dolmuş topluluklar ve para uğruna kan akıtmaktan çekinmeyecek insanlar. Bu olayların geride bıraktıkları da tahmin edersiniz ki geçmişteki ile aynı. Tarihin tekerürden ibaret olduğu gerçekten de doğruymuş çün-

kü bu felaketlerin ilacı da aynı. Yine insanların birbirine olan sevgisini yine bir insanın hatırlatması gerekiyor sadece ve bu hatırlatmayı da Yunus Emre, olabilecek en iyi şekilde yapıyor. Geçmişte yaptığı gibi yine insanları ortak payda altında toplayıp aslında insanın asla unutmaması gereken ama maalesef, hatırlatılmazsa çok hızlı bir şekilde unuttuğu ortak değeri hatırlatıyor. Toplumlar Yunus Emre'den bu yana bilim, teknoloji gibi kulvarlarda ileri gitmiş olsa da merhametsizlik ve açgözlülük konusunda hâlâ yerinde saymaktadır.

Buna karşın Yunus Emre, insanlara “**kendini bilmek**” ilmini öğrenmeyi tavsiye eder, çünkü bilmek haddi aşmamayı netice verir.

İlim, ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir
Sen kendin bilmezsin / Ya nice okumaktır.

Okumaktan murat ne / Kişi Hak'kı bilmektir
Çün okudun bilmezsin / Ha bir kuru ekmektir.

Okudum bildim deme / Çok taat kıldım deme
Eğer Hak bilmez isen / Abes yere gelmektir.

Dört kitabın mânâsı / Bellidir bir elifte
Sen elifi bilmezsin / Bu nice okumaktır.

Yiğirmi dokuz hece / Okursun uçtan uca
Sen elif dersin hoca / Mânâsı ne demektir.

Yunus Emre der hoca/ Gerekse bin var hacca
Hepisinden iyice/ Bir gönüle girmektir"

Büyük bir olasılıkla bu türden bir olay ileride yeniden gerçekleşecek ve insanlık Yunus Emre'yi tekrar raftan indirip yeniden okuyacak ve kenetlenmek için gereken isteği kendinde bulacaktır.

Bizler de aynı istekle Yunus Emre'nin eşliğinde “kendini bilmek” için bekliyoruz. Zira insanlığın ihtiyacı huzur, huzurun kaynağı Yunus Emre'nin mısralarında gizli...

Toplumlar Yunus Emre'den bu yana bilim, teknoloji gibi kulvarlarda ileri gitmiş olsa da merhametsizlik ve açgözlülük konusunda hâlâ yerinde saymaktadır.

YUNUS'UN SESİ

İbrahim DÖNMEZ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Yunus Emre haklı: “*Bir nicenin mülkünü yıkar / Var gücünü üzer ölüm.*”

Bu mısralar, Mustafa Özçelik'in ifadesiyle Yunus'un ölüme sadece bir metafizik olgu olarak değil de canlı bir hakikat olarak baktığını da gösterir. Zira o, her tasavvuf ehli şair gibi hayata dair elde ettiği tecrübeleri, balı yağı katarak halka vermeye çalışır. Bilir ki “**Bahasız inci bulunmaz.**” Bu nedenle sözlerini çatar. Zira “*Yükü gevherdir, tuz değil.*” onun.

Kimileri için vuslat kimileri için de firkat olan ölüm, Yunus'un şiirlerinde kâinatın değişmeyecek bir gerçeği olarak çıkar karşımıza. Yeşerip kuruyan ağaçlar, parlayıp sönen yıldızlar ve dahası ecele varmak için doğan her varlık gibi yaratılıştaki mükemmeliyete ulaşmış insan da doğar, yaşar ve kendisi için hazırlanmış olan ölümü tadar. Hayatın bu en adil ve en yakıcı gerçeğini diline dolayan Yunus, bir dertli dolap gibi inleyip durur bir ömür.

Peki, hakikat deryasında ölüm limanına uğramayacak olan var mıdır? İnsanı uzun bir düşünce yolculuğuna çıkararak bu soruya verilebilecek cevaplar vardır elbet. Fakat bu cevapların insan ruhundaki yaraları iyileştirebilmesi için Yunus gibi “**Şerbeti elinden koyup ağrıyı nuş itmek gerek.**”

Fikirleri ile dün yaşadığı çağı aydınlatan Yunus Emre, hem bugün ve hem yarın insanlığın karanlık yoluna ışık olacak bir fener; ona sevgi ve barış aşılacak, Anadolu'nun bozkırından yükselen, gölgesi altına tüm insanlığı sığdıracak ulu bir çınardır. Yaralarımızı iyileştirebilecek bir “**gönül doktoru**” dur.

Fikirleri ile dün yaşadığı çağı aydınlatan Yunus Emre, hem bugün ve hem yarın insanlığın karanlık yoluna ışık olacak bir fener; ona sevgi ve barış aşılacak.

Yaşadığı yüzyılda, Moğollar vahşet, Haçlılar kin kusuyordu Anadolu'ya. Çoraklaşmış bereketli topraklar. Özünden uzaklaşmış kıt anlayışlı

insanların haksız mücadelesine zor imkânlarla karşılık veriyordu Anadolu insanı. Hoşgörü ve barış diyarı Anadolu mahşer yerine dönmüştü. İşte böyle bir dönemde Yunus'un bozkırlardan yükselen sesi, cihanın her tarafında yankılandı: “**Bu dünya bir lokmadır / Ağzında çiğnenmiş bil.**”

Ondan sonra nice zaman geçti. Mananın yerini madde aldı. Öz, surete yenik düştü. İyilik, kötülük karşısında başını sokabileceği bir çatı aradı. Mecnun, hiç dönmedi çöllerden. Leyla, sabahı olmayan bir geceye esir oldu. Fakat Yunus, hiç eskimedi, her dem yeni kaldı. Onun şiirleri taze bir çay gibi ferahlık vermeye devam etti onu yudumlayana. Baksanıza bu hakikat nasıl filizlenmiş Yunus şiirinde: “*Her gün yeni doğarız / Bizden kim usansın.*”

Bulduğumuz yüzyıl, Yunus Emre'nin yaşadığı çağa ayna olmuş vaziyette. Er ya da geç tecelli edecek mutlak sonu unutan insanoğlu, freni patlak kamyon misali tehlike ve korku saçan bir yolculuk yapıyor. Dünyanın dört bir yanında sevgiye muhtaç insanlara yapılan eziyet ve uygulanan zulüm politikası, yürekleri dağılayan feryatların yükselmesine sebep oluyor.

Bulutlardan düşen yağmur taneleri, içler acısı bu halimize birer gözyaşı olsa gerek. Zira toprağın berekete duyduğu hasretin başka bir ifadesi olmaz. Maddi zenginlikleri, inancı, ırkı yüzünden işgal tehlikesi ve enkaz altında kalan, yurtlarından olup bir umut diyerek çıktıkları yolda bedenleri ile birlikte hayalleri de kıyıya vuran insanlar, bugün perişan halimizi gözler önüne sermekte. Felakete doğru yol alan insanlığın özüne dönmesi, sevgi ve barışa kavuşabilmesi için varılması gereken kaçış rampası Yunus Emre'nin nasihatleri ve fikirleridir.

Yine Mustafa Özçelik'in söylediği gibi: “*Onun şiirlerinde hayata ve gerçeğe aykırı bir şey bulmak mümkün değildir. Bu çağın meselelerine de çözümler teklif eden bir şairdir o.*”

Yunus, bugün tüm benliğiyle dünyaya bağlanan ve dünyevi haz ile zenginlikler uğruna akıl almaz kötü yollara sapan insanlığa, dünyanın ebedi bir yurt olamayacağını söyler.

O, “*Mal sahibi mülk sahibi/ Hani bunun ilk sahibi / Mal da yalan mülk de yalan/ Var biraz da sen oyalan.*” mısralarıyla bizlere, ne kadar özgür bir iradeye sahip olsak da ortaya koymuş olduğumuz davranışlardan sorumlu tutulacağımızı ve kâinatın yanı sıra var olan hadsiz varlığının sahibini ve tekrar ona döndürüleceğimizi ne de güzel hatırlatır.

Sevgiye mahrum insanlar, yaşam mücadelesinde en büyük kavgayı ve savaşı şüphesiz kendileri yapmaktadır. Dünya üzerinde bugün birçok coğrafyada patlak veren savaş, ırkçılık ve adaletsizlik gibi onlarca hastalıklı hallerin özünde bu insanların zamanla gönlünü ele geçiren kin ile hareket etmesi neden olmaktadır.

Yunus Emre, bu nedenle gönlümüzün kapılarını kine kapamayı, ona yenik düşmemiz gerektiğini öğütler bize. Bugün insan-öğlü kiniyle başa çıkamaz halde, içten içte onu ve iradesini kemiren bu düşmanını unutturken, keşke semalarımızda yankılansa “*Düşmanımız kindir bizim.*” diyen Yunus'un sesi. Bu sese ne kadar da çok ihtiyacımız var, öyle değil mi?

Yunus Emre, birer yolcu olduğumuz dünyada din, dil ve ırk ayırt etmeden birlik içinde yaşamak ve ekilen fitne tohumlarını çürütüp onun yerine dostluk tohumlarının yeşertmek felsefesini “*Beri gel barışalım yâd isen bilişelim.*” mısralarıyla aşılama çalışmıştır.

Yunus bu mısralarla aynı zamanda nefsimizi terbiye etmez, kendimizi kötü huyların kölesi durumuna getirecek olursak bizi bekleyen eceli hatırlatıyor bize. Onun çektiği zahmet de, harcadığı ömür de hedeflediği sevgi ve barışın hâkim olduğu bir dünya uğrunaydı. Biliyordu ki “**Bunca varlık var iken gönül darlığı.**”

Bugün, Yunus'un sesi kısalsa da fikirleri yaşamaya devam ediyor. Dünyanın faniliklerinden kurtulup onun fikirlerine sınıksı sarılmamızdır. Nefsin kötü huylarını terk ederek, sevgi ve barışın egemen olduğu bir dünyada huzura kavuşmak için çok geç olmadan işe koyulmak zorundayız. Yaşamak için sadece bir hakkımız var.

Yunus'un “*Ey hiçbir şeye aldırmayan! Sen yanlış yola gitme. Senin hayatına sebep olan yine sensin.*” Sözü de yanlışa her yöneldiğimizde bize rehber olabilecek, doğru yolu gösterebilecek mahiyette.

Gelin öyleyse şu güzel duaya âmin diyelim: Allah, Yunus'un sesini insanoğlundan hiçbir vakit esirgemesin, Yunus'un tüm insanlığı asırlardır tek çatı altında toplayan sesi hiç dinesin. Zira “**Tanrı'dan kopuk bir çağ**”da yaşıyoruz ve bu çağda o sese çok ihtiyacımız var.

**Bugün,
Yunus'un
sesi kısalsa da
fikirleri yaşamaya
devam ediyor.
Dünyanın fanilik-
lerinden kurtulup
onun fikirlerine
sınıksı sarıl-
malıyız.**

YUNUS EMRE'DE DERVİŞLİK ANLAYIŞI

Rabia Nur YÜCEDAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

ÖZET

Yunus Emre evrensel bir şairdir. Şiirlerinde evrensellik çoğu zaman tema olarak yer almıştır. Yunus Emre'nin şiir anlayışı ona dünya çapında tanınmış şair unvanı vermiştir. Yunus Emre şiir anlayışını insanlara olan bakış açısından kazanmıştır. Bu bakış açısı Yunus Emre'nin dervişlik anlayışını “Sevelim” mesajından hareketle “Sevilelim” mertebesine ulaşılması olarak açıklanabilir. Yunus Emre'de dervişlik her şiirinden tek tek alınacak mesajlarla olduğu gibi bütün şiirlerinin birleşiminden de ortaya konabilmektedir. Bu yüzden çalışmamızda Yunus Emre'nin dervişliğe kattığı özellikleri ortaya koymaya çalışıldı. Bu amaçla önce kaynak taraması yapılmış ve diğer makalelerden farklı olarak Yunus Emre'nin dervişlik anlayışı ön planda tutulmaya çalışılmıştır. Yunus Emre'de şairliğin kaynağı dervişliktir. Yunus Emre insanlığı “yaratılan” olarak gören ve dervişlik anlayışını bu yolda geliştiren bir şairdir. Şiirleri ve hayatı ile açığa çıkan “dervişlik anlayışı” insanların ilgi odağı olmuştur. Bunun nedenlerinden biri ise Yunus Emre'nin evrendeki olaylara olan farklı bakış açısıdır. Çalışmamızda dervişlik, şairin hayatı ve şiirlerinden hareketle açıklanmıştır. Sonuç ve değerlendirme bölümlerinde ise Yunus Emre için dervişliğin değeri ve ona kattığı olumlu bakış açısıyla insanlığa verdiği barışçıl mesajların önemi ortaya konulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER:

Dervişlik, Yunus Emre'nin Bakış Açısı, Şairlik, Yunus Emre'deki Dervişlik Anlayışı.

GİRİŞ

“Derviş, bir tarikata ve şeyhe bağlı olan mürid, sufiyane bir hayat yaşayan kişi.” (TR.Wikipedia) Dervişlik ise tam bu anlama karşılık gelme durumudur. Bu çalışmada Yunus Emre'nin şairlik yö-

nünden hareketle dervişlik anlayışı incelenecektir. Yunus Emre, Tapduk Emre dergâhında eğitim gören bir mürididir. Fakat bu dervişlik mertebesine gelene kadar birçok mürşit ile tanışma fırsatı bulmuştur. Yunus Emre dünyaca tanınan ünlü bir şairdir. Şiirleri birçok araştırmannın konusu olan bir şairdir. Bu nedenle hayatı ve dervişliği hakkında birden farklı görüşler bulunmaktadır. Çalışmanın amacı Yunus Emre'nin dervişlik anlayışını kendi dizeleri ve bilimsel makalelerin tespitleri doğrultusunda açıklamaktır.

Araştırmamızda Yunus Emre'de insanlık ve tasavvuf konusu üzerinde ve Yunus Emre'nin dervişlik anlayışı üzerinde durulacaktır.

BULGULAR

Yunus Emre'de İnsanlık ve Tasavvuf

Tasavvufta nihai hedeflerden birisi, “Allah Resulüyle her hususta beraber olabilme gayretidir. Yani hissiyat ve fikriyatta, hâl ve davranışlarda, ibadette,

ahlakta ve muâmelâta O'na benzeyebilme cehdidir.” (İslam ve İhsan, 2021)

Yunus Emre'de tasavvuf, şiirlerinden hareketle ahlaki yönü ile ön plana çıkmaktadır. “Yaratılanı severim Yaradan'dan ötürü” dizeleri ile evrensel bir anlayışa dönüşen bu durum Yunus Emre menkıbelerinde de yer almaktadır. Mensubu olduğu dergâha yıllarca tek bir eğri odun getirmemesi gibi örnekleri hatırlatalım.

Prof. Dr. Doğan Aksan tarafından Yunus Emre'deki tasavvuf şöyle açıklanmaktadır:

“Yunus'un Divan'ını ve Risâletü'n-Nushiyye'sini içerik ve konuları bakımından, bir bütün olarak değerlendiren bir araştırmacı, bu yapıtlarda genel olarak Tasavvuf düşüncesi doğrultusunda ve İslam ilkelerine bağlı Tanrı sevgisi, insan sevgisi, insan, yaşam, özellikle de ölüm ve erdemlilik konu ve kavramlarının ağırlık taşıdığını, ön plana çıktığını saptayacaktır.” (Aksan, 2005, s. 45)

Yunus Emre'nin örnek olan insanlığı ve tasavvuf kişiliği birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Çünkü Yunus Emre'deki insana verilen saygının kaynağı tasavvuftur. Yunus Emre'de ilk olarak müridi olduğu Tapduk Emre'ye verdiği değer insanlık bakımından göze çarpmaktadır.

*“Yarın mahşer kopıcağız
Kamu kul nefsim deyiser
Ben Yunus'u hiç anmayam
Tapduğu getirem dile”* (Aksan, 2005, s. 24)

Şeyhine bağlılığını bu sözler ile dile getirmektedir. Yunus Emre'nin hayata bakış açısına göre bir işi en doğrusu ve layıkıyla yapma gerektiğidir. Hz. Mevlana bu görüşe şöyle bir açıklık getirmektedir. *“Ben kulum demek büyük davadır.”* (Gölpınarlı, 2006, s. 45)

Yunus Emre ve diğer ünlü şahsiyetler başarılarını bu görüşe ve her şeyi Allah rızası için yaptığına borçludur diyebiliriz.

Yunus Emre'deki insanlık anlayışı hoşgörüyü ve alçakgönüllülüğü de kapsamaktadır.

*“Aşk maşuk birdir bile
Aştan gelir bu söz dile
Bîçare Yunus ne bile
Ne kara okudu ne ak”*
(Aksan, 2005, s. 20)

Yunus Emre'nin bu mütevazı mısraları insanlığa kendini nasıl tanıtmak istediğini açıklamaktadır. Fakat bu mısralar sadece Yunus Emre'nin alçak gönüllüğünden yazılmamıştır. Bu konuda birçok araştırmacı tespitlerini sunmuş ve Yunus Emre'yi doğru tanımamıza vesile olmuştur. Yunus Emre'nin hoşgörülü ve alçakgönüllü gibi ulvi duyguları insanlığını ve tasavvufun güzel isteklerini yerine getirmesindedir. Yunus Emre'nin bu duygularını Yunus Emre'de dervişlik bölümünde de işleyeceğiz. Çünkü bu duygu ve davranışlar Yunus Emre'nin her bir vassında karşımıza çıkan olgulardır.

Abdülbaki Gölpınarlı, şair için şöyle diyor:

"Hâlbuki o, adamakıllı tahsil görmüş bir adamdır. Yunan mitolojisini, şark efsanelerini bilir, Kur'an'dan, Hadis'ten, erenlerin sözlerinden mazzunlar alır. Mevlânâ'nın Mesnevi'sini ve Divân-ı Kebir'indeki gazelleri okuduğunu, yine şiiirlerinden anlamaktayız. Hatta şarkın hâkim şairi Şirazlı

Sadi'den bir gazeli nazmen Türkçeye çevirmişti” (Aksan, 2005, s. 22)

Yunus Emre'nin bu alçakgönüllülüğü ve yanında gerçekleştirdiği başarıları onun insanlığını ve tasavvuf kişiliğinin ortak bir değer olduğunu ortaya koymaktadır.

YUNUS EMRE'DE DERVİŞLİK ANLAYIŞI

“Dervişlik dedikleri
Hırka ile taç değil
Gönlün derviş eyleyen
Hırkaya muhtaç değil.” (Emre, 2021)

Yunus Emre dervişlik üzerine bu beyitler gibi birçok ifadelerde bulunmuştur. Fakat vardığı sonuçlar daima dervişliğin Allah aşkı ve inancı olduğu için yüksek bir mertebede olduğuna ulaşılan fikirlerdir. Bu noktada Yunus Emre dervişliği **“halka yüksekte bakılmamalı, kibre kapılmamalı”** gibi mesajlar içermektedir. Bu düşüncelerin asıl kaynağı da Allah'a ve Resul'ünün emirlerine olan bağlılıktan gelmektedir.

*“Sakıngıl olmagıl kibr ile
yoldaş
Kibir kandayisa anınla sa-
vaş”* (Muharrem Dayanç, 2015, s. 234)

Yunus Emre'deki dervişliği kibrin düşmanı olarak açıklayabiliriz. Yunus Emre'deki dervişlikte kibrin yer almasından geçmektedir. Yunus Emre mütevazı duruşunu şu dizelerle ortaya koymaktadır:

*“Görenler elim öper
Tâc u hırkaya bakar
Şöyle sanırlar beni
Zerrece günah etmez.”* (Aksan, 2005, s. 25)

Kendisinin de günahlarının olacağını, dervişlik sembolü taç ve hırkaya ise sadece fani dünyada sahip olduğunu belirten Yunus Emre ardından şöyle ekler:

*“Görenler veli sanır
Selam verir utanır
Anca iş koyarım
El erüben güç yetmez.”* (Aksan, 2005, s. 26)

Yunus Emre'deki dervişlikte kibrin yer almasının bir diğer nedeni de alçakgönüllü olmasından geçmektedir.

Kendisine duyulan saygıdan da anlayacağımız üzere Yunus Emre dönemi itibari ile insanlığın gönlünü fetheden bir mistiktir. Yunus Emre yaşam sürdüğü dönem itibari ile halkın boğucu sıkıntılar çektiğine şahit olmuştur. Fakat Yunus Emre insan sevgisi ile insanlara doğru yol ile huzura varılabildiğini anlatmıştır. Buradaki amacı insanlığı sıkıntılardan kurtarmaktır. Malcolm X'in de dediği gibi: "Bütün uyuyanları uyandırmaya bir tek uyanık yerter." Yunus Emre Allah'ın Resul'ü ve kitabının izinden giden, insanları uyandırmaya çalışan bir uyanıktır. Ve Allah Resulünün dönemindeki sıkıntıları bilen biri olarak o dönemi nasıl huzura ulaştırdığını araştırıp öğrenen Yunus Emre halkını da aynı huzura yönlendirmek istemiştir. Çünkü Yunus Emre biliyordu ki inandığı dininin son peygamberi de geldiğine göre insanları sıkıntılı dönemden kurtarabilecekler Kur'an ve sünnet yolunu takip edenler olacaktır. Derviş kimliği itibari ile peygamberi ve kitabını kendine örnek alırken şairliğinde de Kur'an'ın kelime israfından kaçınılmasını, kelimelerin ahenliğini kendine örnek olarak alıp dilini saf Türkçe ve manası derin kelimelerin uyumu ile kullanmıştır.

"Yunus Emre şiirlerinde İslam'ın gerçeğini işlemiştir." (Özçelik, 1991, s. 70) Bu sözden hareketle şiirlerinin İslam'ın izinde olduğunun kanısına varırken, **"Ona, hümanizmden Marksçılığa, batınlıktan ulusalcılığa kadar hemen her düşünce sahip çıkmak istemekte, dolayısıyla ortaya çok farklı Yunus kimlikleri çıkmaktadır."** (Özçelik, 1991, s. 69)

Bu bilimsel bulgunun konu aldığı Yunus Emre kimlikleri de açıklığa kavuşmaktadır. Yunus Emre şiirlerinde ve hayatında İslam'ı rehber olarak seçmesinin sonucu olan bu durum şu şiirinde vermek istediği mesajı yanlış yorumlamaktan kaynaklıdır.

*"Cümle yaratılmışa
Bir göz ile bakmayan
Halka müderris ise
Hakikatte asidir."* (Özçelik, 1991, s. 131)

Yunus Emre'nin İslam'ın hoşgörüsünü yaşayan ve insan sevgisine çok önem veren bir şahsiyet olduğundan şiirleri bazı araştırmacılar tarafından yanlış yorumlanabilmektedir. Fakat Yunus Emre'nin şiirlerindeki Allah sevgisinden dolayı her bir nesneye duyduğu saygı ve değer onun gerçek bir derviş kimliğini ortaya çıkarmaktadır.

"Sevelim. Seveylim."

(dervisyunus.blogspot.com, 2021)

Yunus Emre'nin dervişlik ve insanlık kimliğini tüm dünyaya tanıtan en önemli mısralarından biri diyebiliriz. Çünkü bu söz birbirimizi sevelim ki bizi sevsinler der iken bir yandan birbirimizi sevelim, O bizi sevsin, bize merhamet eylesin buyurmaktır. Mehmet Akif'in dediği gibi;

"Yüreklerden çekilmiş farz edilsin havfi Yezdan'ın.

Ne irfanın kalır te'sîrikat'iyyen ne vicdanın." (Ersoy, 2007, s. 293)

Yunus Emre gönlünde Allah sevgisini korumuş ve halka bunu açıklamaya çalışmıştır. Mehmet Akif ve Yunus Emre gibi çoğu sıkıntılı dönem şairlerinin şiir temaları daima Allah sevgisine işaret etmiştir. Nedeni ise halkın elbet onları dinleyip doğru yolda ilerleyeceklerini bilmeleridir. Yunus Emre insanlığı yakından tanıyıp öyle sevgi besleyen dervişliğini sadece halka yararlı olmak ve Allah'ın rızasını kazanmak için yerine getiren bir mistiktir.

YÖNTEM

Yunus Emre'nin dervişliği açıklama konusunda doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Şiirleri ve yaşantısı hakkındaki tez, makale, internet siteleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular tasnif edilerek Yunus Emre'nin tasavvuf anlayışı açıklanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonuçlarından birini Yunus Emre'nin şahsiyetini büyük ölçüde etkileyen mutasavvıf kişiliğidir bulgusu kapsamaktadır. Dervişlik, Yunus Emre'nin adeta bir yaşam biçimidir. Yunus Emre'ye göre dervişlik saygı görmeyi sadece halka yararlı olunabileceğinde görmeyi hak etmiştir. Çağınaya göre Yunus Emre kendini rehber olarak görüp insanlara doğruyu hoşgörüyü anlatmayı üstlenen bilgin bir kişidir. Yunus Emre'nin şiirlerindeki çoğu semboller ve atıflar insanlığı güzel ahlaka çağırma amacındadır. Bunu şairliği ve mutasavvıf kişiliği ile çoğu kişiye duyurmayı başarmıştır. Biz de yıllar sonra bu şiirleri okuyup anlamalı, çağımızı bu uyarılar doğrultusunda iyileştirmeli ve herhangi bir sorunda Yunus Emre şiirlerinin bir çözüm mercii olduğunu unutmamalıyız.

Kaynakça:

- dervisyunus.blogspot.com. (2021, 07 16). 07 16, 2021 tarihinde dervisyunus.blogspot.com: <http://dervisyunus.blogspot.com/2008/10/sevelim-seveylim-yunus-emre.html> adresinden alındı
- İslam ve İhsan. (2021, 07 16). 07 16, 2021 tarihinde islamveinsan: <https://www.islamveihsan.com/kisaca-tasavvuf-nedir.html> adresinden alındı
- Aksan, P. D. (2005). Yunus Emre Şiirinin Gücü. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Emre, Y. (2021, 07 16). siir.gen.tr. 07 16, 2021 tarihinde siir.gen.tr: https://www.siir.gen.tr/siir/y/yunus_emre/dervislik_dedikleri.htm adresinden alındı
- Ersoy, M. A. (2007). Safahat. İstanbul: Elips Kitabevi.
- Gölpınarlı, A. (2006). Fihri Ma-Fih'ten Seçmeler. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Muharem Dayanç, İ. Ş. (2015). Mehmet Kaplan'ın Kaleminden Yunus Emre. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Özçelik, M. (1991). Yunus Emre Hayatı, Düşüncesi, Sanatı. İstanbul: Beyan Yayınları.
- TR.Wikipedia. (tarih yok). 07 16, 2021 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/>: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dervi%C5%9F> adresinden alındı.

SEVGİLİ'YE HASRET BİR KUŞ: YUNUS EMRE

Sude Yaren BİLGİLİ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Coşkun esintiyi faniliğin sesi ile bastırmayı deniyoruz ama şunu unutuyoruz: Bu hayat bir gün soğuyacak, zifiri karanlıkta kalıp uçsuz bucaksız bir sahra olacak. O zaman her gönül ayrı bir kafeste uçmayı bekleyen kuşlar gibi tutsak olduğu kinden, kirden arınmayı deneyecek. Arındığı vakit aşkın ateşi ile yanacak.

Kafesteki uçmayı bekleyen o kuşun hiçbir vakit yaralanmaması gerektiğinden bahseder Yunus. Ona göre Kâbe'yi yüz defa yıkamaktan daha önemliydi bu. Toprakla var olan bu gönlü yıkmaya ne gerek var şu üç günlük dünya için. Davamız belli. Bu davada türlü anıtlar biçtik. Dava yolunda sarhoş oldu gönül. Aşk yolunda tertemiz oldu ruh. Yoldaki tek çabamız özdeki hakikati bulmaktı. Derin düşünceler içindeki denize dalıp dalgaların bizi yutup da ötelere götürmesini bekleyişi şu sonsuz sandığımız sevdalandığımız hayat.

“Ölümden ne korkarsın korkma ebedî varsın.”

Ebediyetin sularında doluyoruz. Göç etme vakti geldiğinde birkaç tellalın mahzun çağrısı gelir can kulağına. O vakit geri dönüş olamayacak işte bu yüzden hiçbir durağa gönül eyleme diyor Yunus. İşte bu yüzden yalan sevdalara aldanma diyor. Çünkü bu durakta kalıcı değiliz. Bu dünya asıl hedefe ulaşmak için aşılacak ince bir yol. Bir yanda terk edenler bir yanda yeniden topraktan var olan yeni gönüller.

Terk edilen diyar bu dünyanın akarsuları arasındaki güzel görünen yeşillik olan faniliğin fısıltısı Yunus için. Gidilen diyar ise nefsin fısıltısına kulak vermeyip ölümün durgun sularına açılan baki olana talip olma.

*Terk eyle kıyl-u kali dost virgöl mecali
Yokluktadır visali kamudan güzer gerek*

Mecazı terk eyleyip hakikate yönelişi anlatır Yunus.

Hedefe ulaşmada en büyük engel nefistir. Nefis eğitimi de ancak manevi terbiye ile mümkündür. Bu uzun yolculukta Yunus maddi olana takılıp kalmayarak maddeyi aşabilecek bir gönle sahip olacağını gösterirken bizim de gönül verdiğimiz güller için dikenlerimizi yakıp kalp temizliği ve nefis muhasebesi yapmamızı sağlıyor.

Mal sahibi, mülk sahibi

Hanin bunun ilk sahibi?

Mal da yalan, mülk de yalan,

Var biraz da sen oylan!..

Bu ebedi bahçenin sahibi Allah'tır ve biz de bu bahçede birer çiçeğiz. Bazen üstümüzde meyve vermenin verdiği olgunluk bazen de üstümüze çöken çaresizliği ile rahmet kapısına ulaşacağız. O vakte kadar kul görevini bilmeli ki, Yunus'un da şu mısralarında söz ettiği gibi bu dünyaya kul olmamalıyız:

*“Ya Rabbena yandırma /
Günahlara bandırma / Çırağım sönlüğüm / Kabre
vardığım gece.”* Dünya malından yararlanmak değil asıl mesele dünyaya kul olmamaktır.

Her döneme tercüman olan sosyal, tarihi ve kültürel düşüncelerini şiirleri ile dünden bugüne getirmeyi başarmış ve insanları devrin trajik şartlarını anlamları açısından tarihî bir seyahate çıkarmıştır. Moğol istilasından dolayı manevi açıdan büyük zedelenmeler yaşayan bir toplumun manevi hekimi olan Yunus, böyle bir dönemde gönlünden saf bir şekilde diline dökülen şiirleri ile halkın yaralarını sarmıştır. Kaybedilen toplumsal ve kültürel değerleri tekrar insana kazandırmak için tohumlarını serpiştirmiş, bu tohumları sabrın gücü ile yeşertmeyi başarıp karanlığa boğulan ruhları aydınlatmıştır.

“Her gün yeni doğarız, bizden kim usansın.” mısrasında olduğu gibi Yunus da her gün doğmayı başarmış ve aramızda canlı bir ruh olarak yaşamaya devam etmektedir.

**Kafesteki uçmayı
bekleyen o kuşun hiçbir
vakit yaralanmaması
gerektiğinden bahseder
Yunus. Ona göre Kâbe'yi
yüz defa yıkamaktan
daha önemliydi bu.**

YUNUS EMRE'DEKİ HÜMANİZM

Hazırlayan: Elif KILINÇ
Danışman Öğretmen: Mehmet Serdar DEMİRKOL
HATAY/ Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

ÖZET

Yunus Emre hem kendi çağını hem de bizim çağımızı temsil eden ve edecek olan, önemli bir şairimizdir. Yunus Emre'nin Allah ile olan bağı ve insana karşı olan sevgisini şiirlerinde çokça görmekteyiz. Yunus'un bunları dereceli bir şekilde şiirleri aracılığıyla bizlere açıkça yansıtması onun önemli özelliklerindedir. Yunus'un şiirlerinde insanların olduğu dinden, konuştuğu dilden ve hangi soydan olduğuna bakmaksızın insan sevgisini ve insana karşı hassaslığı ve verdiği önem şiirlerinde çokça karşımıza çıkmaktadır. Birçok şiirinde de bu konuya hâkimdir. İnsanlığı benimsemiş şiirlerinde de çokça insana karşı hoşgörü ve Allah'a karşı inancı olan her kimseye saygı ile temin eden bir şairdir. Kimi zaman bu hoşgörülüğü suistimal edilse de Yunus'un insan sevgisi kimi zaman hümanist bir bakış açısıyla bakılsa da insanı Yaradan'dan ötürü sevmiştir. Çalışmamızın amacı bu durumu ortaya koymaktır. Bunun için literatür taraması gerçekleştirip elde ettiğimiz verileri tasnif ederek ortaya koymaya çalıştık. Sonuç ve Değerlendirme kısmında ise Yunus Emre'nin şiirlerinde Allah'a karşı olan inancı, tasavvufu ve bununla birlikte Yaratan'dan ötürü insana karşı olan sevgisi ve saygısı bundan dolayı ortaya çıkan suistimler konu olarak ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Hümanizm, İnsan sevgisi, İnsancılık.

GİRİŞ

“Hümanizm, insancılıktır.”¹ İnsancılık ise “insanlık sevgisini, insan ululuğunu en yüce amaç ve uygunluk sayan öğretidir.”² Hümanizm de tanrılık yoktur ve insanlık esas alınır. Hümanizm Rönesans'a, İslamiyet'in Altın Çağı'na ve Antik Yunan kalıntılarına dayandırılabilir. Hümanizm daha çok Batı ile iç içedir.³ Geçmiş zamandan bu yana üzerinde eklemeler ve farklılıklar koyarak hümanizm günümüze kadar gelmiştir.

Bu araştırmayla “Hümanizm” kavramı üzerinden konunun çerçeve çizilmesine ve Yunus Emre'nin şiirlerinden yola çıkarak “Yunus Emre'de Hümanizm”in ortaya konması hedeflenmektedir.

Araştırmamızda Yunus Emre'nin Hümanizmi / Batı ve İslamiyet'teki Hümanizm arasındaki farkı ve Yunus'un Hümanizmde yaptığı tanımlamalar üzerinde de durulacaktır.

YUNUS EMRE'DEKİ HÜMANİZM

Hümanizm, insancılıktan doğan bir inanıştır. Tanrı yerine insanlık duygusuna yönelimdir. Bu inanış Modern Batı ile gelişmiş ve günümüze kadar kendini taşımıştır. Hümanizm üzerinden kesin bir tanım yapmak çok mümkün olmamakla beraber hümanizm anlayış olarak ikiye ayrılıyor. “Din üzerinden ilişkisini kesip sevmek ve saygı duymaktan ziyade insanlığa karşı duyulan tapma ve inanış şekli diğer yandan ise insanları din, dil, ırk... ayırımını gözetmeden insan sevmeye özelliğidir.” Batı anlayışında hümanistlik günümüzde sadece “insan sevgisi” olarak gündeme getirilmektedir.⁴

Yunus Emre'nin hümanizm anlayışı buna yakın olsa da aslında çok önemli bir farkı vardır. O da “Yaratılanı Yaratanı dolaylı sevmek” anlayışı. Sevmekten doğuyordu insana karşı olan tutumu. Ama batıl bir inanç değildi. Yunus Emre'nin o zamanki hümanist düşüncesi Batı tarzı olan değil, kendine ait bir anlayışı vardı. Aslında günümüzdeki hümanistliğin insan sevgisi üzerine konuşlandırılması, Yunus Emre'nin şiirleriyle ve menkıbeleriyle bizlere aktardığı hümanistlik anlayışından ayrılmaktadır.⁵

1) <https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCmanizm>

2) [http://lugatim.com/s/H%C3%9CMAN%C4%B0ZM#:~:text="](http://lugatim.com/s/H%C3%9CMAN%C4%B0ZM#:~:text=)

3) <https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCmanizm>

4) <https://www.sabah.com.tr/egitim/2021/05/25/humanist-nedemek-humanist-yaklasim-ve-dusunce-nedir-humanist-kime-denir-e1>

5) [https://www.derki.com/sufi/sufizm-yazilari/yunus-emre-humanizmi/#:~:text="](https://www.derki.com/sufi/sufizm-yazilari/yunus-emre-humanizmi/#:~:text=)

Yunus Emre din adamıydı. Dinine bağlı, Allah aşkı ile yanıp tutuşan Allah karşı olan sevgisinden insana karşı olan sevgisini arttıran şairdi. İnsan sevgisini dinine bağladığını bu sözlerinden de görebiliriz.

“Yaratılanı severim Yaratan'dan ötürü”⁶

İnsanı seviyordu, insana saygı duyuyordu ama Yaratan'a karşı olan bağlılığından. Yunus Emre seven, sayan bir âlimdi. Batı anlayışından uzak Allah'a karşı yakın olan kendine göre hümanistliği olan insanı, insanlığı bilmiş, İslam Medeniyetine aykırı olmadan İslam'ın bir parçası olan ozandı.

Yunus Emre tasavvufu ile bilinir âlemlerin dilinde. Dediğimiz gibi Yunus Emre'nin hümanistliği dine bağlıdır. Yunus Emre herkesi sever sayar ve okurlarına düşüncelerinin yanında olanlara bu şiiriyle öğütler durumu:

Sevelim sevelelim...⁷

Yunus Emre her dilden dinden ırktan renkten insanı fark etmeksizin seven sayan şairdir. Ancak bu sevgi temelde Allah'a bağlıdır. Bu bağlılık onun hayatında en önemli merkezi düşüncedir.

YUNUS EMRE'NİN HÜMANİST ANLAYIŞI

*Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni*

*Cennet, cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver sen onları
Bana seni gerek seni.⁸*

Yunus Emre Allah sevgisini bizlere böyle öğretti. Şiirlerinde Yaratan sevgisini vurgulamıştır. Yunus Emre'ye göre kimsenin kalbini kırmamalıyız çünkü (hiçbir iyilik ve ibadet, kalp kırmanın günahını bağışlatmaya yetmez.⁹

Fakat Yunus Emre'nin insan sevgisi ne kadar dereceli de olsa suistimal edilmiştir. Bu suistimal bazen onu deist bir forma sokma çabasına dönüşmüştür. Hümanistliğin yanında dinsiz, kitapsız, Allah'a inanmayan, insanlığa tapan şair olarak da tanıtılmaya çalışılmıştır. Ama daha önceki bilgilere de bakacak olursak Yunus Emre hümanizmi Yaradan'a bağlı olan insan sevgisi olarak benimsemiştir. Yunus Emre dinsiz değil dinine bağlanan bir halk ozanıdır. Onu bağlamından koparıp deist bir forma sokma çabası beyhudedir.

Yazar ve şair olan Mustafa Özçelik 40 yıldır Yunus Emre'nin yakın takipçisidir. Ve Yunus Emre'nin hümanizmi için bu sözleri söylemiştir.

Yunus Emre Allah sevgisini bizlere böyle öğretti. Şiirlerinde Yaratan sevgisini vurgulamıştır. Yunus Emre'ye göre kimsenin kalbini kırmamalıyız. Çünkü; hiçbir iyilik ve ibadet, kalp kırmanın günahını bağışlatmaya yetmez

“Yunus'a mutlaka hümanist diyeceksek bu hümanizmi Kur'an merkezli bir anlayış olarak ele almak lazımdır. Fakat, 'Yunus hümanisttir' sözünün ısrarla söylenmesinde, onu Kur'an merkezli insan anlayışından uzaklaştırmak gibi bir niyetin olduğunu da görmek gerekir. Bu bizim iddiamız değil, böyle düşünenlerin ifadesidir. Bu yüzden nasıl bir kelimenin anlamı hakkında hüküm verirken kendi bağlamı içinde onu ele almak gerekiyorsa, Yunus'u da kendi inanç ve düşünce bağlamı içinde ele almak gerekir. Meseleye böyle baktığımızda Yunus'un insancılığı hümanizm kavramını çok aşar.”¹⁰

YÖNTEM

Araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Konu ile ilgili kitap, makale, tez, dergi, internet ve gazete haberleri incelenmiştir. Hümanizmin ne olduğu, Yunus Emre'nin kendine özgü olan hümanizme ve bağlamından koparılarak deist bir Yunus Emre oluşturma çabalarına değinilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Batıda oluşan hümanizm, günümüzde dinden tamamen soyutlanmış deist bir forma dönüşmüştür. Ancak Yunus Emre de hümanizm kendine özgü, yaratandan kaynaklı insan sevgisi ile şekillenmiştir. “Yaratılanı severim Yaratan'dan ötürü” diyerek sembolleştirdiği bu anlayış onun tasavvufi yönünü ön plana çıkarmaktadır. Yunus Emre dinin dışına çıkmadan bizlere insan sevgisini, şiirleriyle ortaya koymuştur.

6) <https://www.hurriyet.com.tr/aile/yazarlar/ozlen-copuroglu/yaradandan-oturu>

7) <https://www.haberturk.com/yunus-emre-nin-sevelim-sevelelim-siirinin-sozleri-yunus-emre-kimdir-2092318>

8) <http://www.yunusemre.net/siirler/58-bana-seni-gerek-seni.html>

9) <http://www.aciksoz.com.tr/sevginin-evrensel-bayraktari-yunus-emre-makale,1390.html>

10) <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/yunus-emrenin-insancilligi-humanizm-kavramini-cok-asar>

YUNUS EMRE'NİN NEFİS MÜCADELESİ

Ali ALTUNAL
Karlusu Sosyal Bilimler Lisesi

I slâm medeniyetinin çocukları için “Çile, bir hicrettir.”

Türk-İslâm devletleri, bu anlamda tarih boyunca hicrete çıkmış, çıktıkları bu yolculuktan dönmek istememiş, çilenin dergâhında bağdaş kurup oturmuşlardır. Zira İslâm'ı yayma yolunda yürümüş ve başka coğrafyalara da hidayet götürebilme derdiyle dolup taşmışlardır. Bu amaç ve hedef doğrultusunda çok zorlu mücadeleler vermiş, aşılması gereken zorlu ve engebeli dağları aşmaya çalışmışlardır. Bu uğurda özellikle Anadolu Selçuklu Devleti zamanında Rum ve Moğollarla büyük ve çetin savaşlar yapmışlardır. Yapılan bu savaşlar, halkta sadece can ve mal kaybına sebep olmamış, onun ruh dünyasına da büyük zararlar vermiştir. Yine de hiçbiri hicretini yarım bırakmayı düşünmemiş, hepsi de “Yol, uçurumu yener.” edasıyla hareket etmişlerdir. Zira vahdete erebilmek için bu uçurumlara köprüler atmak kutsi bir vazifeydi onlar için.

Bu köprülerin mimarlarından biri de Yunus Emre'dir. Yunus Emre'nin metafizik manada söylediği şiirler, Sezai Karakoç'un ifadesiyle yaşadığı çağın değil sadece, bütün insanlığın doğum sancısı olmuştur. Yunus'un şiirlerle oluşturduğu bu görklü nazar, gönülde bir ayna olabilecek ve ruhunu kaybetmek üzere olan insanlığa yeniden diriliş ümidi aşılayabilecek güzelliğindedir. Bu sebeple ki onun şiirlerle kurduğu bu nazara öykünmek, insanı ve toplumu inşa etmek isteyenlerin mahcup olmayacağı bir eylem olacaktır. Neden mi? Beşir Ayvazoğlu'nun söylediği gibi “Yunus'un sesi anne sütü tadında...” da ondan. İnsana özgü, fitrata uygun, bağışıklığı güçlendirici...

Çünkü Yunus Emre, bir gönül insanıdır. Bu nedenle onun mücadelesi, bir devlete, bir orduya karşı değil insanın nefsiyle bir mücadelesidir. Bu mücadele, can bedenden çıkıncaya dek sürer. Zira nefse vurulan zincir bir an olsun gevşetilirse nefsi emmare aklımızı da gönlümüzü de ele geçirir. Oysaki biz nefsin değil ruhun kullarıyız. Derviş Yunus'un Risaletün Nushiyye'sindeki şu mısralar bize

neden nefsin değil de ruhun kulları olmamız gerektiğini anlatacak niteliktedir: “Biri Rahmânîdür cân hazretinden / Biri şeytânîdür garaz yatından.”

Yunus Emre'nin bu mücadelesine, Anadolu'da yaşayan ahali kayıtsız kalmaz. Çünkü Yunus Emre'nin meselesi Sezai Karakoç'a göre şahsi bir mesele değil bir İslâm meselesidir. Bu meseleyi yüklenen Yunus, halkın gözünde yücelmiştir. Zira Müslüman halk, kendisine doğru yolu gösterecek, İslam yolunda yürüyecek, ilim ve irfan sahibi insanlara açtır. Bu sebeptendir ki Yunus Emre'nin ruha dokunan şiirleri, Müslüman halkın kendisine karşı olan sevgisini arttırmıştır. Sezai Karakoç da kelamı bu denli güçlü olan Yunus'u “**Anadolu sabahını müjdeleyen taptaze ve şah bir horoz sesi**” olarak tanımlıyor.

Yunus Emre'nin yazdığı şiirler kuru bir kelâm değil mensubu olduğu ümmet-i Muhammed'in içinde olduğu manevi savaşta ilham alabileceği şiirlerdir. Bu şiirlerden yalnızca 13. ve 14. asırlarda yaşamış olan insanlar değil o asırlarda yaşamış olan insanların torunları da istifade edecektir. Zira “**İnsan her çağda**

aynı özellikleri taşır.”

Yunus Emre hakkında çeşitli araştırmalar yapıp kitaplar yazan Mustafa Özçelik'in bu sözleri Yunus Emre'nin yazdığı şiirlerin dönemlik olmadığını vurgular niteliktedir.

Yunus Emre, nefis ile yaptığı bu mücadelecilik kimliği Şeyhi Tabduk Emre'nin dergâhında kazanmıştır. Bir tasavvuf ehli olması da eğri odun bile getirmediği bu dergâhtan kaynaklanır. Buna kanıt ise Yunus Emre'nin "Elhamdülillah" şiirindeki “Taptuk'un tapusunda, kul olduk kapısında / Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdülillah.” mısralarıdır.

Yaşamı boyunca nefis mücadelesi veren Yunus Emre, yazdığı şiirlerle Türk-İslam halkının gönlünde taht kurmuştur. Yunus Emre için ister âşık ister derviş ister şair Yunus desek de mezarı Sarıköy'de bulunan Yunus, her zaman “**Bizim Yunus**” olarak kalbimizde yaşamaya devam edecektir. Zira kalpten büyük bir bahçe yok.

Yunus, her zaman
“**Bizim Yunus**” olarak
kalbimizde yaşamaya
devam edecektir.
Zira kalpten büyük bir
bahçe yok.

YARATILANI SEV YARATAN'DAN ÖTÜRÜ

İbrahim DÖNMEZ
Karlusu Sosyal Bilimler Lisesi

Insan, Allah'ın kudret eliyle bütünleşmiş, mükemmeliyetinin tecelli ettiği, sayısız ve eşsiz nimetlere layık görülen bir varlıktır. Bu varlığa secde etmediği için meleklerini cennetten kovacak kadar değerli gördüğü bir varlıktır insan. Yunus Emre bu değerini farkındaydı zira “**İnsan, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir.**” sözü ile bu durumu anlatmaya çalışır.

Gün içerisinde binlerce sözcük kullanırız. Hayatımızı iki dudağımızın arasından dökülen bu sözcükler belirler çoğu zaman. Anlamını bilmediğimiz bir sözcüğe tanık olduğumuz vakit oluşan merakla bir lügata yöneliriz. Sayfaları karıştırıp peşine düştüğümüz sözcüğü gördüğümüzde aramakta olduğumuzu bulduk zannederiz ancak öyle kelimeler vardır ki onları anlamak için gönül lügatine danışmak şart olur. İşte yüzlercesinden sadece biri: **Mülteci...**

Bugün elimize aldığımız bir sözlükte veya internette mülteci kelimesini tarattığımızda “**Ülkesinden ayrılan / ayrılmak zorunda bırakılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen, sığınmacı.**” anlamıyla karşılaşırız. Yaşadığımız yüzyılın en büyük sorunları arasında görülen mülteci kelimesinin anlamı sadece bu olabilir mi?

Mülteciler de birçok insanın hayallerini süslediği, hoşgörü ve barışın egemen olduğu ülkelerde refah içinde yaşamak ister. Yaşamak dururken hayalini kurmak bile yürekleri burkmaktadır. İnsanlar, yalancı baharların güneşine ve özünde Yunus Emre'nin üzerinde titrediği yel ve ateşin getirdiği kötü huy ve davranışları üzerine elbise dikmiş insanların sözde demokrasininin kurbanı olmaktadır. Onlar ülkesinden ayrılmaya mahkûm edilirken aynı zamanda gönül diyarından kopuyor, kopmak zorunda kalıyor. Onlar ortak bir payda da vatanlarından olmuş olsalar da her biri ayrı bir sayfadır hayat defterinde.

Ne yazık ki günümüzde anlamsız bir döngüye tutuk kalınıyor. Acıyı çektirenin de çekenin de insan olduğu bir döngüden bahsediyorum. Dünyanın dört bir yanında milyonlarca insan maruz kaldıkları fiziksel ve psikolojik şiddetle baş edemeyerek ülkesinden ayrı düşmektedir. Ülkelerinde kaybolan barışı, göre-

medikleri hoşgörüyü bir nebze olsun tadarak hayata tutunacak yerler aramakta lakin onlara ülkemiz ve evlerimizin kapılarından önce gönül kapılarını aralamamız gerekmektedir. Zira insanı hayata bağlayacak iyi haller orada bulunuyor.

Dünyevi arzuların esiri, ırkçı ve halden anlamaz insanlar, mültecilerin çıktığı umut yolculuğunun en keskin ve tehlikeli virajıdır. Bu anlayışa sahip kişilerin, mültecilere karşı sanki tatil olsun diye ülke değiştirmiş turist düşüncesiyle hareket edip, kötü davranışlara yönelmekte ve onları yargılamaktadır. Böylece onları uçurumun kenarına bir adım daha yaklaştırmaktadır. İnsanın gerçek duyguları nefsiyle baş

başa kaldığı zaman ortaya çıkar bu nedenle insanları dış görünüşüne göre yargılamayı bıraktığımızda insanlık ve hoşgörü adına oluşturulacak elverişli ortamın temelini atmış olacağız.

Günümüzde gönülleri kepenk indirmiş, her bir can her bir mülteci için Yunus Emre'ye ve onun evrensel barış ve hoşgörü gücüne yönelmeye ihtiyacımız var. Her insan gibi yalnızlığa terk edil-

miş mülteciler de Allah'ın yeryüzündeki birer halifesidir. Görünürde onlara karşı yapılan kötülükler aslında Allah'ı incitmektedir. Bu anlayışı benimseyerek hareket eden Yunus Emre, yüzyıllardır değerini kaybetmeyip diri kalan “*Yaratılanı sev yaratandan ötürü.*” öğüdüyle her kesimin benimseyebileceği bir farkındalık yaratmak için çaba sarf etmiştir.

Bugün yeryüzünde sarılamayacak yaralar gibi görünen adaletsizlik, sevgisizlik, savaş ve mülteci sorunları gibi birçok olayı Yunus Emre'nin “*Sevelim, sevillelim.*” sözünü kılavuz alarak hareket ettikten sonra çözüme kavuşturmak ne kadar kolay. Üstümüze düşen ise bu sözü yaşatmak olsa gerek. Sadece 200'lük banknotların, kitap sayfalarının üzerine değil de gönül yuvamıza yazmak ve hayatımızın her anında kullanmak olacaktır.

Yeryüzünde sonucu yalnızlık ve acı mahkûmu mültecilere sebebiyet veren, kan dökülen savaşlar yerine tek hazinesi gönül olan savaşlar için iyilik dökülmesi en büyük dileğimiz ve temennimizdir.

Sahi ne diyordu Yunus: “**Kırma dostunun kalbini. Onaracak ustası yok.**”

Bugün yeryüzünde sarılamayacak yaralar gibi görünen adaletsizlik, sevgisizlik, savaş ve mülteci sorunları gibi birçok olayı Yunus Emre'nin “*Sevelim, sevillelim.*” sözünü kılavuz alarak hareket ettikten sonra çözüme kavuşturmak ne kadar kolay.

SEVGİLİYE OLAN YOLCULUK

Elif KILINÇ

Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

***İşitin ey yarenler, aşk bir güneşe benzer,
Aşkı olmayan gönül sanki bir taşa benzer.***

Aşıkta Yunus. Hissederek yaşıyordu bu aşkı, görmeden. Yeri, göğü, dağları, taşları, denizi, görüp göremeyeceği her şeyi var edene âşıktı. Her sözünde haykırıyordu o aşkı. Mısralardaki gibi işitin diyordu, aşkı tasvir ediyordu bize. Aşkı güneşe benzetmişti Yunus. Aşkını parıldayan saf bir ışık olarak görüyordu.

Aşk deyince kimilerine yanındaki ile sonsuz gözükene yolda yolculuk, kimilerine yanındaki konuşamayan ama onu anlayan hayvan dostları kimilerine... İşte o aşk da Yunus gibi olanların aşkı. Tarif edilemez bir aşk. Bu aşkı sadece gerçekten hissede-bilenler yaşar.

Allah aşkıydı, Yunusu ayakta tutan, hayata bağ-layan sevgiydi. Sevgili diye hitap ederdi her sö-zünde yüreğindeki sevgi ile...

Her şiirinde haykırıyor-du bize dilindeki ve yüre-ğindeki aşkı. Yunus, bu sev-gi sayesinde hep iyiliğe yö-neliyordu. Kötü ondan ıraktı bu dünyada. Kötü düşünce-ye kapıldığı an, kalbindeki o Allah sevgisi ile tekrardan yöneliyordu iyilik ışığına. Şöyle bahsediyordu satır-larında...

Ne varlığa sevinirim

Ne yokluğa yerinirim

Aşkın ile avunurum

Bana seni gerek seni

Yunus her dizesinde varlıklı da olsam sevinmem bir ekmeğe bile muhtaç kalsam üzülmem. Bana senin aşkın yeter. Açta olsam açıkta da olsam varlığın hu-zur veriyor bana. Bana bir tek sen lazımsın senin aşkın ile avunurum diyor Yaradan'a.

Yunus için "*Allah aşkı ile var olup onun var-lığında yok olmaktı hayat.*" Yunus Yaradan sevgi-sinin beden bulmuş bir haliydi.

Aşk bir yapbozdu, dağınmıktı her biri farklı bir şeyi tanımlıyordu. Aynı Yunus'un şiirleri gibi... Yunus her şiirinde farklı bir şeydi ama onları bir araya getirince ortak bir yanları vardı. Bir sözünde insan sevgisi vardı bir diğerinde farklı bir şey. Ama her zamanki gibi insan sevgisinde yine yeniden aynı şeyi vurgu-luyordu.

"Yaradılanı severim *Yaradan'dan* ötürü".

Tekrar vurgulamıştı burada da yaratılan her şeyi seviyordu yaratan sevgisinden dolayı.

Yunus Allah'a karşı olan sevgisinden ve inancın-dan dolayı her kimseye saygı ile temin eden, gö-nüllere şiirleri sayesinde *taht kuran* ozandır.

"Ete kemiğe büründüm Yunus diye göründüm"

Ben de herkes gibi Allah'ın oluşturduğu güzellik-lerle bürünüp Yunus oldum der. Yunus kimseyi kim-seden üstün görmez kendi neyse karşısındaki de odur ama bizim için pek öyle değil.

Yunus okurken kaybolursun sözlerinde sanki o şiirler seni yansıtıyor gibidir. Oysaki herkes bir-birinden farklı ama sözler hep aynı Yunus buydu işte.

Her bir söz bir nitelikte...

Her bir cümle insanı daha da bağlıyor kendine ve Rabbine...

Yunus ölümden kork-muyordu. Allah sevgisi ile büyüyen bir insan için ölüm diğer bir hayattı. Öl-düğü zaman Allah ile olan bağı daha da güçlenecekti.

"Dünya fani ölüm ani ahiret baki" demişti Yu-nus. Öyleydi de. Dünya

gelip geçti, ölüm bir anda geldi ama ahiret sonsuz yaşamdı herkes için.

Bir avuç toprakta yatar demişti Yunus.

O bir avuç dediği toprak kendisi ile buluşmuştu. Her insanın kapısını aralayıp girdiği gibi o gün de ölüm Yunus'un kapısını aralamıştı. Yunus için fani dünya gitmiş baki dünya gelmişti.

Ama Yunus'un ölümü farklıydı. Çünkü Yunus ar-kasından bir armağan hediye etmişti. Çünkü Yu-nus'un hayatı meyvelerle çiçeklerle, kuş ötüşlerinin bulunduğu gibi bir bahçe bırakmıştı arkasında.

Yunus'u anlamak için ilk önce onu hissetmek ge-rekir. Her şiirinde her zaman iyiliğe yönlendiren bir şairdi. Ve bu özelliği sayesinde dünün, bugünün ve yarının ismi olmuştur. Her birimizin gönlünde bir taht kurmayı başarmıştır. Allah aşkı ile yanıp tutuşan biz-lere örnek olan bir şaire sahip olduğumuz için şükret-mek bize düşer...

Yunus ölümden kork-muyordu. Allah sevgisi ile büyüyen bir insan için ölüm diğer bir hayattı. Öldüğü zaman Allah ile olan bağı daha da güçlenecekti.

DİVANE'NİN DİVANI'NDA AŞK

Rabia Nur YÜCEDAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

**Aşıkların yüzünden belli olur renginden
Her kim Aşık olmadı benzer kuru ağaca.”**

Aşkı ve aşığı anlamak zordur çoğu insan için. Okursun bazı zamanlar çözemezsin dilini, her bir kelimesine o huzuru verenin aşk olduğunu anladığında fark edersin hayatın tadını. Asıl mal mülk, şan şöhret değilmiş hayatımızı zenginleştiren. Asıl zenginlik kalbinin hissettiği o ulvi duyguyu aklın ile yağurmakmış, bereketini huzurunu her zerrenle hissetmekmiş hayatın tadı. İşte bu bereket birçok toprakta var olduğuna inanılan Yunus Emre'den gelmiş günümüze kadar. Anadolu'nun toprakları paylaşamamış adeta Yunus Emre'yi. 13.

yy yarısını ve 14. yy başlarını kapsayan ömründen isteği “*Bir garip öldü diyeler / Üç günden sonra duyular*” olmuştur. Çünkü aşıktır Yunus Emre. Bu düzeni oluşturana kendisine yüzlerce yetenek veren Yaradan'ına aşıktır. Bir aşık için adını kulaklarında çınlatmak, suretinin gözlerinde manzarası olmasını istemek sadece sevgilisine özgüdür. İşte bu yüzden bir garip olmak istemiştir Yunus Emre, işte bu yüzden “*Yaradılma severim Yaradan'dan ötürü*” mısraları dökülmüştür yüreğinden. Fakat bu bilinmezlik arzusu onun için tam manasıyla yerine gelmemiştir. Doğum ve ölüm yeri gibi konularda ayrılığa düşen araştırmacılar yanında felsefi ve dini görüşlerde de farklı yargılar bulunmakatadır hayatı ile ilgili. Aslında herkes tarafından tanınması ve büyüleyici görüşlerin kendi topraklarından çıktığını iddia eden insanların olması her ne kadar Yunus Emre'nin kalabalık ve ünlü hayatı olduğunu gösterse de Yunus bakışı olayları böyle açıklamamaktadır. Tam bu ününün aksine bilinmezdir Yunus Emre. Yüzlerce seçenek arasında tamamlanan hayatının tek gerçeğini sevgilisi '**Yaradan'ı**' bilmektedir. Kim bilir belki de Yunus Emre'deki gariplik tam da bu şekildedir. Aşkı da maşukluğu da Yunus Emre'den öğrenmeli ademoğlu. İşte o vakit Yunus Emre'nin “*Ben gelmedim davi için / Benim işim sevi için*” kelamındaki barışçıl bakış açısı dünyada yerini bulmuş olacaktır.

“*Ne kapı vardır giresi ne nimet vardır yiyesi
Ne ışık vardır göresi dün olmuştur gündüzleri.*”
Yunus Emre'deki çoğu hoş duygular ebedi hayatın bir gün varolacağına inandığından geçmektedir.

Yunus Emre'deki çoğu hoş duygular ebedi hayatın bir gün varolacağına inandığından geçmektedir. Varoluşumuzun ve yokoluşumuzun nedenini araştırıp öğrenden usta şairin mısralarındaki gerçeklik ve hoşgörülülük bundandır.

Varoluşumuzun ve yokoluşumuzun nedenini araştırıp öğrenen usta şairin mısralarındaki gerçeklik ve hoşgörülülük bundandır. Maddeye tapmadan maneviyatın değerini dizelerinde ustalıkla işleyen şair yaşamın karanlık ve nimetsiz bir sonla yok olacağını açıkça belirtmiştir. Fakat hayat bu sonla bitmeyecektir. Aksine yeniden bir doğuş bizi beklemektedir Yunus Emre için. İşte bu doğuş için hayatı boyunca sevgiliyi arayıp en doğru şekilde kulluk etmeye çabalamıştır. Yunus'a bu çabaları hiçbir vakit boş dönmemiştir. Dosdoğru kulluğu, yaratılanlara gösterdiği sevgi ve saygıdan bilmektedir Yunus Emre. Zira çevredeki canlı cansız her varlığa olan hoşgörüsü günümüze güneş gibi doğup miras olarak kalırmıydı?

**“Hakir görme kimseyi
hiç kimse boş değil.”**

Yaratılana saygı en güzel biçimde Yunus Emre'nin dilinden dökülmektedir. Sohbet dostuna yaşadığı çevreye, su içtiği çeşmeye, biçtiği toprağa saygısından dolayı bulunduğu yerlerde hep bir iz bırakmıştır Yunus Emre. Eğitim gördüğü dergaha eğik bir odun dahi getirmeyen bir şahsiyet elbette bırakıp gittiği ve uzun yıllar dönmediği dergahına geri gelişinde hala aynı samimiyetle “**Bizim Yunus mu?**” tabiriyle hoş karşılanmayı hak etmiştir. Yunus Emre'nin hayatı ve maşukken dilinden dökülenler harmanlandığında bu dünyada kalıcı tek değeri bulmuş oluyorum. İnsanlarda kalan izlerimiz, bırakabildiklerimiz, bizden alınabilenler... İşte bu değer için dünyalık çalışmak Yunus Emre'nin hayatındaki en büyük nasihatir şimdiki zamana.

Her hayrın bir şerri, her şerrin bir hayrı var derler. Evrendeki muhteşem tezatlığa birde burdan bakmış büyüklerimiz. Yürek sızlatan her olayda Yunus Emre huzuru gelmeli gönüllere. Çünkü o yaşamını Yaradan'dan gelen ne ise o en güzeldir ilkesi ile hoşgörüsüyle bağdaştırmıştır. Yunus Emre hayırlı bir yoldaş olmalı bu yolda ve aynı şekilde şerlerde Yunus Emre'nin hoşgörüsü ile silinebilmeli yolumuzda. Zira o vakit biz Yunus Emre'nin Allah'a olan aşkıdaki huzuru hissedeceğizdir. Öyleyse ne demiş divane üstad Yunus Emre;

“*Yunus bir haber verir / İşidenler şad olsun.*”

MEVLANA GİBİ

Sude Yaren BİLGİLİ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Bazı insanlar vardır ki doğdukları zamana ait değildir. Onlar çağlarının ötesinde yaşarlar. Onlar ışık olur çevresini aydınlatırlar. Mevlâna gibi...

“Cevherlerin usta ellerde yetişmesi, değerinin ortaya çıkması için belirli bir zamanın geçmesi lazımdır.” Sürekli doğum sancısı çekenlerin dillerinden mana denizindeki mercanlar dökülür.

Mevlânâ Celalettin, **“Hamdım, piştım, yandım elhamdülillah!”** derken insan-ı kâmilin yolunu göstermiştir. Abdülbaki Gölpınarlı'nın da dediği gibi İslâmın, hatta bütün dünyada tefekkür âleminin en büyük simalarından biridir Mevlâna.

Saygının ve hoşgörünün saf şekilde yansımaları ve koşulsuz bir kabulün ifadesidir. Adeta bir okul gibi olan Mevlâna, sabır ile her şeyi değiştireceği inancına sahip, umutsuzluğun kânatlarında umudun ferah veren kollarına bırakıp birliğe davet ediyor. Bir mum misalidir Mevlâna. Bir yandan aydınlatırken bir yanda eriyerek yok olmak, **“Bu dünyanın kârını elde etmek için altın, gümüş saçsan sana hiçbir faydası yok. Ancak böyle yanmaya, erimeye bak.”** diyordu.

Hepimizin hayat çeşmesinde olduğu gibi vuslata erişme anı olacak ki bunu Mevlâna şöyle anlatır: **“Ey yar! Kaderde sevmek var ama kavuşmak yok ise şayet, olsun. Hükmün sahibi bundan razı ise vuslata aşık gönül susmaya da razı.”** Bu dünyaya tek gelip ölümün ateşi ile gebe olan hayata damlayan suların birer parçasıyız.

“Nefsin ejderhadır. Öldü sanma, uykuya dalar o. Dertten eline fırsat düşmediği için uyur. Dert bitince çıkar hemen. Hüner, dertsizken de nefsi uykuda tutmaktadır.” Mevlâna ile kibir zincirinden geçmek gerekiyor. **“Uyuyoruz, fark etmez misin?”** diyor Mevlâna. **“Gönlüne vuran ışıkları kendin kapatıp**

kör kesilmişsin. Kalp gözünü açıp bir kez semaya baksan bir tek sen mi varsın?”

“Nefse uyup şehvete kapılan, ahiretten haberleri olmayanlar. Manalara bakmak gerek lakin başka dünyalara dalmışsın. Sen dünyayı kendine yar edip razı olmuşsun, öbür dünyaya ihtiyacın yok. Onlar cehennem otlarıdır, cehennem samanlarıdır.” Mevlâna, mana suyundan içmeyip dünyaya dalanları derin manalar içine alıyor.

İnsanın kendi sefaletini görüp manevi ilim ile olgunlaşması ve aşk şarabından içip Allah aşkı ile sarhoş olması gerektiğini söylüyor. **“Vahdet şarabını tattır müştakların canına.**

Gönüllerimizin içini ma'rifet nurları ve vahdet sırlarıyla ışıklandırıp aydınlat. Senin rahmetinin geniş ovasına açtığımız umut tuzaklarımızı, mutluluk kuşları ve keramet avlarıyla şereflendirip onurlandır.” Yolcuların seherdeki yakarışını dinletiyor Mevlâna. Ruh topluluğu olarak yola yabancı aşk şarabından içen birer sarhoş olarak hana ulaşmayı deniyoruz lakin bazen menzilde kalma şevki insanı yoruyor. Hasta, nasıl şifâ bulmayı ister; balık nasıl suyu, âşık nasıl sevgiliyle buluşmayı özlerse bu yorgunluk, özlem içindir.

Adeta bir okul gibi olan Mevlâna, sabır ile her şeyi değiştireceği inancına sahip, umutsuzluğun kânatlarında umudun ferah veren kollarına bırakıp birliğe davet ediyor.

Dünyayı; cennet hayatını kazanmak, manevi mertebeyi elde etmek için bir durak olarak görmüştür. Birçok şiirinde Allah'a aşkından bahsetmiş, ölüm günü içinse Allah'a kavuşma sevincinden dolayı **“kavuşma günü”** demiştir. Aşk şarabından içip Allah aşkı ile sarhoş olduğunu ve tek ebedi aşkın Allah olması dileği ile yaşamıştır.

TÜM ZAMANLARIN PUSULASI: HZ. MEVLÂNA

Rabia Nur YÜCEDAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

“Biz demir parçalarıyız, aşkınsa mıknatıs. Bütün isteklerin aslı sensin, sendeyse hiçbir istek görmedim.”

Yaratıcı ile yaratılan arasında kurulması gereken bağıbu cümleyle dile getiren Hz. Mevlâna, insanın dünya denilen bir boğucu suya düştüğünü ve insanın ancak Yaratıcısıyla kuracağı bu bağ vesilesiyle sahil-i selamete ulaşabileceğine inanır.

Sahil-i selamete ulaşmak, varlığın göç etmesidir aslında. Madde aleminden manevi aleme kanatlanmaktır. Fani olanı bırakıp baki olana yönelmektir.

Sahil-i selamete ulaşmak, Hz. Mevlâna için dünyadan hüznü bir ayrılış ya da hasret kokan günleri geride bırakmak değildir. Çünkü ona göre, **“Ölüm bu yandadır hâlbuki o yanda doğmaktır ölüm.”** Başka bir ifadeyle fani dünyadan göçmek, arkada gözü yaşlı insanlar bırakmak değil yeniden doğmak, yeniden dirilmektir Mevlana'ya göre.

Hz. Mevlâna, dünya âlemini de ebedi âlemi de tam manasıyla anlamış ve bizleri karanlığın çevrelediği dönemde mum misali aydınlatmıştır. Ve ne şimdi ne de gelecekte hiçbir nefes bu mumun ateşini söndüremeyecektir. Çünkü o mum, insanlığa İslam'ın ruhunu İlahi adaletin gerçeklerini yaymaktadır. Aslında bu aydınlığı karartmaya çalışan nefisleri yok etmelidir insanlık. Çünkü bu, günümüz dünyası için en büyük ihtiyaçtır. İnsanlığı karanlığa sürgün edip aşkın mıknatısına gitmek isteyenleri yolundan alı koymak fani dünya için yapılmış en büyük kötülüktür. İşte bu çıkmaz sorunlarla karşılaştığımızda iyi ki geçmiş var, diyoruz. İyi ki ışığıyla bizi aydınlatan, aşk ile pişmiş bilge ruhlu insanlarımız var, diyoruz. Var ki bu insanların vesilesiyle kesretten kurtulup vuslata ulaşabiliyoruz.

“Büyük ölüleri olmayan milletler, ebedi olamazlar. Büyük ruhların sevildiği topraklarda ebedi hayat ağacı yeşeriyor gerçek hayat gerçek saadet tadılıyor.”

Hz. Mevlâna, elindeki nimetlere bir yandan *“Sevgili hediyesi”* dir diyerek bakarken bir yandan da dünyada sahip olduğu şeyleri Sevgili'nin yolunda harcamayı bilmektedir. Öyle bir anlayışa sahiptir diyebiliriz ki Mevlana'ya ölümü dahi bir nimetten görmüştür. Zira acıyı bal eylemek âşıkların işi değil midir zaten? İşte bu noktada Hz. Mevlâna hayatını aşka kavuşmayı beklerken geçirmiştir diyebiliriz. Ama her tanımlama biraz eksik kalmaktadır Hz. Mevlâna için. Onun deyimiyle *“Bir boğucu suya düşmüşüz hele bakın kim yüzme biliyor.”* Fani dünyayı açıklamak isteyen Hz. Mevlâna'nın bu

sözü, kendisini tanımak ve tanıtmak isteyenler için adeta bir giriş kapısıdır.

Hz. Mevlâna'nın dizelerinde insanlık ve Hz. Mevlâna ayrılmaz ikili niteliğindedir. Aşk ile yanan ışığımız, insanlık adına yandıkça toprağa karışıyor. Bu toprakta yeşerecek nesillere ilham olmak Hz. Mevlâna'nın en büyük gayelerinden biri. Anlaşılan o ki *“Yaşadığımız bu yeryüzünde toprağın ruhu yoksa bizde de hayat yoktur.”*

Bu düşüncelere sahip olan Hz. Mevlâna, Sevgiliye giden bu yolda insanlığa İslam'ın hassasiyetini anlatıp gönüllere Allah sevgisini dokumayı bir görev bilmiştir. Hz. Mevlâna'nın insanlık için faydalı öğütler, bilgiler oluşturma ve insanlığa önemli duygular bırakma isteği onun bu dünyada hiç kurumayacak, nasiplenenlerin çok olduğu bir çınar ağacına dönüşmesini sağlamıştır.

Her geçen gün değişen ve gelişen insan, çevresinden en çok etkilenen varlıktır. Dönemin koşullarına göre duygu ve düşüncelerini şekillendiren insanlık, Hz.

Mevlâna'da biraz farklı ele alınmıştır. İşte bu yüzden

Sezai Karakoç **“Zamana, tarihe yenilmeyen insan Mevlana'dır.”** görüşünü ileri sürmüştür.

Hz. Mevlana'nın insanlığa verdiği nasihatlerden biri olan **“Âlem de herkesin senden bir nasibi var benim nasibim ise aşkın.”** sözü, günümüzün kilitli kapılarını açan bir anahtar niteliğindedir. Fakat insanlığın çağımızdaki ahlaki sefaleti, zayıf duyguları temele dayanamayan gerçekleri ve geçici gayeleri Hz. Mevlana'nın zamana yenilmeyen bir şair olmasını tam manasıyla benimseyip kendimizde yaşatmadığımızın kanıtıdır.

Oysaki **“Bizi yaşatan ve ebedi yapan, ebediğe götüren kervanın başında Mevlanaları, Yunusları görüyoruz”** diye düşünen insanların torunlarıyız her birimiz. Hz. Mevlana'daki bu işareti göremeyen bizler, büyüklerimize ve onların emeğine vefasızlık edip duruyoruz. İşte bu nedenle Hz. Mevlâna ile yolumuz keşşmelidir. Onun hakikate götürebilecek birer yol olan mısralarını hayatımıza yansıtmalıyız. Hz. Mevlâna ve onun hissettirdiği duygular, gün yüzüne çıkardığı gerçekler, insanlık için yeşerttiği her kelam, bitip tükenmez bir hazinedir bizler için. Bu noktada susalım, Mevlâna konuşsun: **“Böylece bir insan vardır ona denizler bile yetmez. Bir insan da vardır birkaç katre yeter ama fazlası ziyan verir.”**

Sahi, **“susmak da delilikle aynı hamurdan”** değil midir? Zira **“O'ndan gelecek her cefayı canımıza minnet biliriz.”** Son bir söz daha: **“Bir acayip cihanım ben, bir avuç toprakta gizlenmişim.”**

Hz. Mevlâna, dünya âlemini de ebedi âlemi de tam manasıyla anlamış ve bizleri karanlığın çevrelediği dönemde mum misali aydınlatmıştır.

MEVLÂNA'DA FENAFİLLÂH

Elif KILINÇ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Mevlâna isminin altında nice anlamlar ve güzellikler yatar. Mevlâna sözleriyle insanın bu dünyaya geliş gayesini hatırlatır. Zira insan, unutkan bir varlıktır.

Mevlâna âşk adamıydı. Ama ondaki âşk beşerî âşktan ziyade gerçek sevgiliye yani Allah'a olan hakiki âşktı. Mevlâna gönlünün tesellisini Rabbinde bulmuştu. Geriye kalan her şey bir masivaydı onun için. Tek gerçek olan Yaratıcıya karşı beslenen âşktı. Necip Fazıl'ın bu konuda söylediği şu mısralar Mevlâna'nın içinde bulunduğu tasavvufi iklimi adeta özetler:

*“Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış
Marifet bu gerisi yalnız çelik çomakmış”*

Mevlâna hayatının her anında Leyla'sını arayan Kays misali gerçek sevgiliyi aradı. Bunu hayatının tek gayesi yaptı. Bu yolda çekilen ezizliği, çileyi günahlardan arınmanın bir bedeli saydı. Belki de bu şekilde olduğu için Mevlâna'yı salt bir milletin temsilcisi görmek veya saymak ona haksızlık demektir. O tefekkür dünyasında bir çığır açarak tüm insanları kucaklamıştır.

*Gel, gel, ne olursan ol yine gel,
İster kâfir, ister Mecusi,
İster puta tapan ol yine gel,
Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir,
Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel.*

Mevlâna gönlünde, aklında, vücudunun her zerresinde Allah aşkını öyle yerleştirmiş ki bu pınardan tüm insanların kana kana içmesini istemişti. Mevlâna'ya göre sen ben yoktu, biz vardı. O efendisinin yolunda ilerlemişti. Ona göre siyahın beyaza, beyazın siyaha üstünlüğü yoktu. Onun gönlü Rabb'inin eviydi. Kâfirin de Mecusi'nin de Putpe-restin de günahkârında onun gönlünde yeri vardı. Çünkü onun dergâhı ümitsizlik dergâhı değildi. Mevlâna neden gel diyordu? Çağırmasının elbet bir sebebi vardı. Kâfiri, Hıristiyan'ı, Yahudi'yi, günahkârı mutsuz görüyordu. Onların içlerindeki karamsarlığı görüyor ve onları sonsuz muhabbete davet ediyordu. O; düşüncesiyle, tefekkürüyle, içinde yeşerttiği tasavvufi filizle insanlar arasında gönül köprüleri, muhabbet köprüleri kurmuştu.

Mevlâna; hoşgörünün, iyiliğin, güzelliğin en önde gelen mümessili olmuştur. *“Belâya uğrama; selâmet yoluna düş, bırak belâ yolunu.”* mısralarıyla bizi iyi yola, Allah'ın yoluna, Hakk yoluna girmemizi öğütlerken Baki olana da razı olmamızı istemiştir.

Ayrıca Mevlâna'da sehl-i mümteni'nin en güzel örneklerini görmek de mümkündür. Okurken kolay görünen; ancak içerisinde derin anlamlar bulunan bu deryada bizi derin duygulara gark ederek tefekkür ufkumuzu sonuna kadar açmıştır.

Adnan Kara İsmailoğlu'nun dediği gibi Mevlâna'nın düşünce anlayışı tasavvufi noktalardan hareketle edinilmiş bir çerçevedir. Mevlâna öğretici ve ufuk açıcı anlatımıyla, ruhunda yaşadığı tasavvuf macerasıyla ve bütün insanları

kucaklayan felsefesiyle evrenselliğe ulaşmış değerli bir hazinedir.

“Ben şiir söylemiyorum benim konuşmam böyledir” demiştir Mevlâna. Bize bilgiyi direkt vermek yerine musikiyle birleştirerek daha etkileyici anlatımı yakalamıştır. Bu özelliğiyle insanların gönlüne dokunabilmiş ve etkisi asırlar boyunca devam etmiştir. Bizlerde büyük bir iz bırakmıştır.

Mevlâna sadece İslami coğrafyada değil dünyanın her köşesinde derin izler bırakmıştır. Batı'da Rumi olarak anılan Mevlâna Sayın Kara İsmailoğlu'nun deyişiyle daha çok ilahi aşkı, sevgiyi, zarafet ve hoşgörüyü hatıra getiren ve İslam inancını gönüllere bu bakışla sunmayı hedefleyen biri olmuştur. Mevlâna'nın bilgisi, görgüsü ve düşünce dünyası hep imar etmeye ve insanı yüceltmeye dönüktür. Şu mısraları bu düşüncelerle paraleldir. **“İnsanda iki büyük nişan vardır: Birincisi bilgi ikincisi fedakârlıktır. Bazısında bilgi var fedakârlık yok. Bazılarında fedakârlık var bilgi yok. Her ikisine sahip olana ne mutlu.”** Mevlâna her iki nişana da sahipti. Bilgili fedakâr bir ozandı. Bu özelliklere sahip olması onu yüce bir şair olarak günümüze kadar ulaştırmıştır.

Her insan ölümü korkutucu ve hüzün bir son olarak görünür. Ancak Mevlâna ölümü Yaratana kavuşmak olarak görmüş ve ölümünü **“dügün gecesi”** olarak nitelemiştir. Çünkü onun için ölüm gerçek sevgiliye kavuşmaktır. Bu yüzden o yas tutmak yerine tasavvufi neşeyle düğününü karşılamıştır. Onun için ölüm bir son değil ebedi hayatın başlangıcıdır. Yani o Baki olanı seçmiş ve son anına kadar bununla yaşamıştır. **“Öğreneceksin yüreğim öğreneceksin. Dünya'nın hasret ölümün vuslat olduğunu”** Vuslat, kavuşmaktır. Ölümü vuslat yerine koydu çünkü ölümün sonu Mevlâna için adeta bir ışıktı. Ölüm kapısını aralamıştı ama Mevlâna ölüm ansızın gelmez insan beklemeyi unutmamıştı. Ölüm ansızın gelmezdi ölüm zaten sen istesen de istemesen de kapını aralayacaktı bundan kaçış yoktu aksine Mevlâna ölümü kovalayanlardandı.

“İnsan ölür ama ölmeyen insanlıktı” demişti Mevlâna. Oysaki bu söz sanki Mevlâna için özel olarak yazılmış bir sözdü. Çünkü Mevlâna insanları herkesi eşit görüyordu. İnsanı dininden, mezhebinden, ırkından, dilinden ayırmıyordu. Herkesi aynı yola çağırıyordu kim olduğuna bakmadan. Halkın ozanydı Mevlâna. Ölüm gününü düğün günü olarak gören büyük bir düşünce adamıydı.

Mevlâna unutturulmaya bastırılmaya çalışılsa da Mevlâna dünün bugünün yarımın eskimeyecek eskitilemeyecek olan ünlü düşünürü ve değeridir.

Hâlâ gönlümüz de olması hayatımızın bir parçası olması bizler için bir şanstır. Biz onun açtığı bu yolda ilerlersek ve bizden sonraki nesillere de onun derin ilmini aşılarsak dünya daha yaşanılır olacaktır.

GÖNÜLLER SULTANI MEVLÂNA

Ali ALTUNAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Kim daha ziyade uyanıksa, o daha ziyade dertlidir.”

İslâm âlimleri yaşadıkları çağa merhem olabileme adına nice dertlerin peşinde koşup durmuşlardır bir ömür. Onların yaşadıkları çağın ortaya çıkardığı problemlere çözüm aramaya çalışma arzuları, tüm İslâm halkının manevi cihat anlayışını benimsemesine vesile olmuştur.

13 ve 14. asırlarda yaşanan zor zamanlar her ne kadar ümitsizliğe yol açsa da âlim ve mutasavvıfların uyanış ve diriliş hareketleri onları ayakta tutan büyük bir güç olmuştur. Çünkü Müslüman olan her insan bilir ki İslam medeniyeti gibi bir benti hiçbir çakıl taşı yıkmaz. İslâm için mücadele veren bu manevi savaşın komutanları, bu benti dayanaklı kılan en önemli etkidir.

Bu komutanların başında metafizik planının öncüsü, büyük İslam alimi Mevlâna Celeleddin-i Rumi gelir. Halkın Moğol zulmüyle cebelleşmesi ve birbirlerine olan bağlılığın kopması tüm âlimlerin işini hayli zorlaştırıyordu. Çünkü Anadolu halkı yayılan fitne fesat arasında kalmış ne yapacağını şaşırılmış durumdaydı. Lakin Mevlâna verdiği savaşın kolay olmadığını, halkın maddi ve manevi buhranda olduğunu çok iyi biliyordu. Bu da onun halka yaklaşım şeklini değiştiriyordu. Kapısını her daim herkese açık tutuyor, “*Ne olursan ol yine de gel.*” zihniyetini aşıyordu tüm insanlığa.

Onu dinleyen, yanında bulunan herkes imanını tazeler, Allah aşkını benimser öyle ayrılırlardı onun yanından. Zira Mevlâna insanlara çok farklı yaklaşır, onların yüzüne karşı değil gönlüne konuşurdu. Sezai Karakoç'un da dediği gibi Mevlâna dini doğrudan, düz ve sade bir dille değil şiir ve musiki yoluyla anlatmaya çalışırdı İslam medeniyetinin çocuklarına. Kendisinin de “*Ben şiir söylemiyorum, benim konuşmam böyle*” cümlesi halkın neden onun konuştuğu dil sayesinde dine daha çok bağlandığını aşikâr ediyor. Mevlâna'nın kalbe dokunan şiirleri bize Allah aşkının düz, sade bir dille değil edebi şekilde anlatılmasının daha doğru olduğunu gözler önüne seriyor.

Mevlana'nın İslâm medeniyetinin dertlerini yüklenmesi onun yürüdüğü yolu “patika” haline getiriyordu. Yaptığı hareketler, ettiği kelimeler onun peşinden yürüyen büyük bir kitlenin yaşam tarzı oluyordu. Çünkü Mevlana, yaşadığı coğrafyanın ümit ışığı olmakla kalmamış, kalplerinde umudu yeşerten insanlara gerçek bir Müslüman olmanın yollarını da göstermiştir. Özellikle Anadolu halkının Müslü-

man kesimi, yaşadığı zor zamanlar nedeniyle kendilerine rehberlik edecek Mevlana gibi âlimlere ihtiyaç duymuş, Mevlana'yı kendilerine bir öncü olarak kabul etmişlerdir. Mevlâna da hem halkın bu dertini omuzluyor hem de onların ne olursa olsun yanında oluyordu.

Zira Mevlâna için halkın önceliği vardı. İnsanların ona gelmesini beklemez o insanlara giderdi. O, “*Halk senin olduğun yere gelmiyorsa, sen halkın olduğu yere gideceksin. Halk senin dilinden anlamıyorsa, sen halkın dilinden anlayacaksın.*” felsefesini yürütürdü. Ona göre sufilik bunu gerektirirdi.

Tasavvuf hakkında çeşitli araştırmalar yapıp kitaplar yazan Hülya Küçük Hocamız verdiği bir seminerde “*Dünyevi nimetler deyince aklınıza ne geliyor?*” sorusunu sormuştu. Ben bu sorunun asıl cevabını Hz. Mevlana'nın hayatını ve eserlerini okuduktan sonra buldum. Çünkü Hz. Mevlana'yı diğer mutasavvıflardan, sufilerden ayıran birçok özelliği vardı. Lakin onu başkalaştıran en büyük özelliği dünya hayatını bir engel olarak görmesiydi.

Ona göre dünyevi nimetler ahiretin güzelliğini hatırlamamıza engel oluyor, bizim Allah'la aramızda bir engel olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Mevlâna ölümü bir ayrılık değil bir kavuşma olarak görüyor ve öleceği geceyi bile düşün gecesini anlamına gelen “**Şeb-i Arus**” gecesi olarak nitelendiriyordu. Yani Mevlâna Rabb'ine, asıl sevgilisine kavuşuyordu. Allah'a olan bu bağlılık da bize Yazar Kemal Sayar'ın şu sözlerini hatırlatıyordu: “**Ölüm, güzelliklerin anasıdır.**”

Hz. Mevlâna, bizi bize kırdırmaya çalışanlar önünde bir set olmuş, bu şer-i emellere geçit vermemiştir. O hiçbir insan ayırt etmeksizin dergahının kapısını Müslümanlara olduğu gibi gayrimüslimlere de sonuna kadar açmıştı. Zira Beşir Ayvazoğlu'nun söylediği üzere “**Mevlâna, ayırmak için değil birleştirmek için geldiğine inanırdı.**”

Bu metafizik hareket, ünü dünyaya nam salmış birçok alim ve mutasavvıfı bünyesinde barındıran bir hareketti. Mevlâna bu hareketi üzerine insanlığa toplam altmış altı bin beyit ve beş yüz sayfalık eser bıraktı.

Bizler de bu eserlerden vahdete erebilme yolunda istifade edecek Mevlâna'nın mimarı olduğu metafizik hareketi devam ettirmeye gayret göstereceğiz.

Zira Yunus Emre'nin mısralarında da dediği üzere “**Mevlâna Hüdevdigar bize nazar kılalı / Onun görklü nazarı gönümüz aynasıdır.**”

Çünkü Mevlana, yaşadığı coğrafyanın ümit ışığı olmakla kalmamış, kalplerinde umudu yeşerten insanlara gerçek bir Müslüman olmanın yollarını da göstermiştir. Özellikle Anadolu halkının Müslüman kesimi, yaşadığı zor zamanlar nedeniyle kendilerine rehberlik edecek Mevlana gibi âlimlere ihtiyaç duymuş, Mevlana'yı kendilerine bir öncü olarak kabul etmişlerdir.

Karlisu SBL

www.karlisusb1.meb.k12.tr

(0326)2695100 / 757842@meb.k12.tr